

Utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker de av regeringen föreslagna anslagen (totalt ca 3,4 miljarder kronor) och bemyndigandena för budgetåret 2012 inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt (prop. 2011/12:1). Företrädarna för Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet har i sina budgetalternativ föreslagit högre anslag till regionala tillväxtåtgärder än regeringen. Sverigedemokraterna har även föreslagit en högre nivå på anslaget till transportbidrag. Företrädarna i utskottet för de ovan nämnda partierna har avstått från att delta i beslutet om anslag då de anser att deras respektive budgetalternativ bör ses som sammanhållna paket, där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden som innebär andra anslagsnivåer än de som regeringen har föreslagit.

I fråga om den regionala tillväxtpolitikens inriktning framhåller utskottet att det har föreslagits och genomförts ett antal åtgärder i linje med den gällande strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning. Samtliga motioner med andra uppfattningar om det aktuella politikområdets inriktning avstyrks av utskottet. I en reservation (S, MP, V) redovisas en annan syn på den regionala tillväxtpolitiken.

Beträffande EU:s strukturfonder pekar utskottet bl.a. på att huvuddelen av tillgängliga medel för nuvarande programperiod redan är in-tecknade och att förhandlingar nyligen har inletts på EU-nivå inför den programperiod som påbörjas efter 2013. Samtliga motionsyrkanden med anknytning till dessa frågor avstyrks. I en reservation (S, MP, V) framförs uppfattningen att Sverige måste få bättre utväxling på de resurser som kanaliseras via strukturfondsprogrammen.

När det gäller organisering och lokalisering av statliga myndigheter bör nuvarande principer följas i enlighet med de grunder som riksdagen uttalat, menar utskottet. Enligt en reservation (S, V) bör regeringen bättre beakta det regionalpolitiska perspektivet i samband med omorganisering av statlig verksamhet. I en annan reservation (SD) förordas att det ska tas fram en plan för utlokalisering av statlig verksamhet från Stockholm.

Med hänvisning bl.a. till de insatser som görs för att säkerställa tillgången till kommersiell och offentlig service på landsbygden avstyrker utskottet motioner med krav på ytterligare åtgärder på detta område. I fyra reservationer (S; MP; SD; V) framförs andra uppfattningar om vad som behöver göras för att förbättra servicen på landsbygden.

Förslag om återföring av medel från vatten- och vindkraft och andra naturresurser till berörda områden avstyrks också av utskottet, som erinrar om gällande principer för statens budgetsysteem. Ett annat synsätt redovisas i en reservation (V). Under rubriken vissa skärgårdsfrågor avstyrker utskottet två motioner. En annan uppfattning om vilket beslut riksdagen borde fatta angående dessa båda motioner redovisas i en reservation (S).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	8
Utskottets överväganden	9
Inledning	9
Den regionala tillväxtpolitikens inriktning	9
Propositionen	9
Motionerna	11
Vissa kompletterande uppgifter	13
Utskottets ställningstagande	17
EU:s strukturfonder	19
Propositionen	19
Motionerna	21
Vissa kompletterande uppgifter	22
Utskottets ställningstagande	23
Organisering och lokalisering av myndigheter	23
Propositionen	23
Motionerna	24
Vissa kompletterande uppgifter	25
Utskottets ställningstagande	26
Kommersiell och offentlig service på landsbygden	27
Propositionen	27
Motionerna	30
Vissa kompletterande uppgifter	33
Utskottets ställningstagande	37
Återföring av medel från vatten- och vindkraft samt vissa andra naturresurser	38
Motionerna	38
Vissa kompletterande uppgifter	40
Utskottets ställningstagande	41
Vissa skärgårdsfrågor	42
Motionerna	42
Vissa kompletterande uppgifter	42
Utskottets ställningstagande	43
Utvecklingen i vissa geografiska områden	44
Motionerna och vissa kompletterande uppgifter	44
Utskottets ställningstagande	44
Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt	45
Inledning	45
Propositionen	45
Motionerna	47
Vissa kompletterande uppgifter	48
Utskottets ställningstagande	48
Reservationer	50
1. Den regionala tillväxtpolitikens inriktning, punkt 1 (S, MP, V)	50
2. EU:s strukturfonder, punkt 2 (S, MP, V)	52

3. Organisering och lokalisering av myndigheter, punkt 3 (S, V)	53
4. Organisering och lokalisering av myndigheter, punkt 3 (SD)	54
5. Kommersiell och offentlig service på landsbygden, punkt 4 (S)	55
6. Kommersiell och offentlig service på landsbygden, punkt 4 (MP)	56
7. Kommersiell och offentlig service på landsbygden, punkt 4 (SD)	57
8. Kommersiell och offentlig service på landsbygden, punkt 4 (V)	58
9. Återföring av medel från vatten- och vindkraft samt vissa andra naturresurser, punkt 5 (V)	59
10. Vissa skärgårdsfrågor, punkt 6 (S)	60
Särskilda yttranden	61
1. Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt, punkt 8 (S)	61
2. Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt, punkt 8 (MP)	63
3. Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt, punkt 8 (SD)	64
4. Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt, punkt 8 (V)	66
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	69
Propositionen	69
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011	69
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och oppositionens förslag	77
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets anslagsförslag	78
<i>Bilaga 4</i>	
Motionsyrkanden rörande utvecklingen i län och regioner	79

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Den regionala tillväxtpolitikens inriktning

Riksdagen avslår motionerna

- 2011/12:MJ469 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkande 13,
 2011/12:N212 av Anders Andersson (KD),
 2011/12:N287 av Anne Marie Brodén m.fl. (M),
 2011/12:N303 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 1,
 2011/12:N342 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkandena 1, 2 och 4–6,
 2011/12:N353 av Louise Malmström och Håkan Bergman (båda S),
 2011/12:N412 av Olle Thorell (S) och
 2011/12:N423 av Isak From m.fl. (S) yrkandena 1–3.

Reservation 1 (S, MP, V)

2. EU:s strukturfonder

Riksdagen avslår motionerna

- 2011/12:N218 av Marianne Åhman (FP) yrkandena 1 och 2,
 2011/12:N289 av Lars-Axel Nordell (KD) och
 2011/12:N342 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 7.

Reservation 2 (S, MP, V)

3. Organisering och lokalisering av myndigheter

Riksdagen avslår motionerna

- 2011/12:N202 av Arhe Hamednaca (S),
 2011/12:N204 av Jasenko Omanovic (S),
 2011/12:N216 av Peter Hultqvist m.fl. (S),
 2011/12:N281 av Karin Nilsson (C),
 2011/12:N302 av Fredrik Lundh Sammeli (S) och
 2011/12:N325 av Lena Asplund (M).

Reservation 3 (S, V)

Reservation 4 (SD)

4. Kommersiell och offentlig service på landsbygden

Riksdagen avslår motionerna

- 2011/12:MJ469 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkandena 8 och 16,
 2011/12:N219 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,
 2011/12:N248 av Jan R Andersson m.fl. (M) yrkande 1,
 2011/12:N249 av Jan R Andersson och Sten Bergheden (båda M) yrkandena 1, 2 och 5,
 2011/12:N283 av Gunnar Sandberg m.fl. (S),
 2011/12:N303 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkandena 2, 4 och 5,
 2011/12:N328 av Carin Runeson m.fl. (S),
 2011/12:N342 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 8,
 2011/12:N344 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 4,

2011/12:N351 av Rune Wikström (M) och
2011/12:N379 av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

Reservation 5 (S)
Reservation 6 (MP)
Reservation 7 (SD)
Reservation 8 (V)

5. Återföring av medel från vatten- och vindkraft samt vissa andra naturresurser

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:N237 av Anders Sellström (KD),
2011/12:N303 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 12,
2011/12:N326 av Lena Asplund och Ulf Berg (båda M),
2011/12:N338 av Saila Quicklund och Eva Lohman (båda M),
2011/12:N339 av Saila Quicklund och Eva Lohman (båda M),
2011/12:N341 av Lars Beckman och Johan Johansson (båda M),
2011/12:N377 av Emil Källström och Helena Lindahl (båda C) och
2011/12:N395 av Per Åsling och Kenneth Johansson (båda C).

Reservation 9 (V)

6. Vissa skärgårdsfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:N286 av Billy Gustafsson m.fl. (S) och
2011/12:N331 av Catharina Bråkenhielm (S).

Reservation 10 (S)

7. Utvecklingen i vissa geografiska områden

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:T249 av Marianne Åhman och Anita Brodén (båda FP) yrkande 4,
2011/12:T333 av Nina Lundström (FP) yrkande 3,
2011/12:MJ452 av Ann-Charlotte Hammar Johansson m.fl. (M) yrkande 3,
2011/12:N275 av Kenneth Johansson (C) yrkandena 1 och 2,
2011/12:N296 av Leif Pettersson m.fl. (S),
2011/12:N312 av Fredrik Malm (FP),
2011/12:N323 av Hannah Bergstedt m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,
2011/12:N371 av Lena Hallengren och Désirée Liljevall (båda S),
2011/12:N386 av Jörgen Hellman m.fl. (S) och
2011/12:N388 av Peter Johansson m.fl. (S) yrkandena 1–3, 5 och 6.

8. Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt

a) Bemyndigande för anslaget 1:1

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2012 för ramanslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 400 000 000 kr under 2013–2020. Därmed bifaller riksdagen proposition 2011/12:1 utgiftsområde 19 punkt 1.

b) Bemyndigande för anslaget 1:3

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2012 för ramanslaget 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 068 900 000 kr under 2013–2016. Därmed bifaller riksdagen proposition 2011/12:1 utgiftsområde 19 punkt 2.

c) Anslagen inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Riksdagen anvisar för budgetåret 2012 anslagen inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt enligt utskottets förslag i bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen proposition 2011/12:1 utgiftsområde 19 punkt 3.

d) Motioner som rör anslagen m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:N206 av Karin Nilsson (C),

2011/12:N333 av Sven-Erik Bucht m.fl. (S),

2011/12:N349 av Lars Johansson m.fl. (S),

2011/12:N366 av Lars Ohly m.fl. (V),

2011/12:N369 av Clas-Göran Carlsson och Tomas Eneroth (båda S),

2011/12:N418 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 1 och

2011/12:N422 av Lars Isovaara m.fl. (SD).

Stockholm den 6 december 2011

På näringsutskottets vägnar

Mats Odell

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Mats Odell (KD), Jessica Polfjärd (M), Lars Johansson (S)¹, Hans Rothenberg (M), Carina Adolfsson Elgestam (S)², Olof Lavesson (M), Krister Örnfjäder (S)³, Ann-Kristine Johansson (S)⁴, Börje Vestlund (S)⁵, Helena Lindahl (C), Karin Åström (S)⁶, Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Lars Isovaara (SD)⁷, Kent Persson (V)⁸, Borianana Åberg (M), Lise Nordin (MP)⁹ och Nina Larsson (FP).

¹⁻⁹ Avstår från ställningstagande under punkt 8.

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlas

- proposition 2011/12:1 (budgetpropositionen) vad gäller utgiftsområde 19 Regional tillväxt
- 70 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2011.

Utskottets överväganden

Inledning

Finansutskottet beslutade den 29 september 2011 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över budgetpropositionen för 2012. Den 11 oktober beslutade näringsutskottet att avstå från att yttra sig till finansutskottet. I stället har respektive partis uppfattning klargjorts i utskottets protokoll och meddelats finansutskottet genom ett protokollsutdrag. Den 23 november tog riksdagen ställning till regeringens förslag i budgetpropositionen till fördelning av utgifter på utgiftsområden (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:FiU1).

Utgångspunkten för detta betänkande är således att utgiftsramen för utgiftsområde 19 Regional tillväxt är fastställd för 2012. I betänkandet redovisas inledningsvis den regionala tillväxtpolitikens allmänna inriktning. Vidare behandlas frågor om EU:s strukturfonder, lokalisering av myndigheter samt återförande av medel från vatten- och vindkraft och andra naturresurser till de regioner där de genereras. Servicefrågor liksom ett antal motionsyrkanden om utvecklingen i vissa geografiska områden tas också upp. Slutligen behandlas anslagsfrågor.

Den regionala tillväxtpolitikens inriktning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om den regionala tillväxtpolitikens inriktning. Utskottet hänvisar till genomförda och planerade åtgärder på området.

Jämför reservation 1 (S, MP, V).

Propositionen

Utgiftsområde 19 Regional tillväxt omfattar medel för hållbara regionala tillväxtinsatser i form av central och regional projektverksamhet och olika former av regionala företagsstöd, samt utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden. Dessutom omfattar utgiftsområdet vissa insatser med anledning av försvaromställningen som finansieras av ett äldre anslag. Regionala hänsyn ska tas också inom andra utgiftsområden.

Målet för politiken är utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft. Regionala hänsyn och tvärssektoriell styrning av resurser inom i princip samtliga utgifts- och politikområden är

av särskild betydelse för måluppfyllelsen. Detta är en följd av att den regionala tillväxtpolitiken omfattar betydligt fler åtgärder än de som finansieras inom det här aktuella utgiftsområdet.

Prioriterade områden inom den regionala tillväxtpolitiken är innovation och förnyelse, kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud, tillgänglighet samt strategiskt gränsöverskridande samarbete. Dessa framgår av den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013. I skrivelsen Strategiskt tillväxtarbete för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning (skr. 2009/10:221) tydliggörs inriktningen av den regionala tillväxtpolitiken. Där lyfts även en god tillgång till kommersiell och offentlig service fram. Resurser för de prioriterade områdena finns inom flera olika politikområden.

Det regionala tillväxtarbetet bedrivs bl.a. i form av regionala strategier och program som genomförs i samspel med den nationella och den europeiska nivån. EU:s sammanhållningspolitik är, och ska vara, en betydande och integrerad del i den regionala tillväxtpolitiken. Strukturprogrammen är instrumenten för genomförandet av sammanhållningspolitiken i Sverige och utgör en betydelsefull del av det regionala tillväxtarbetet.

Sammantaget ska den regionala tillväxtpolitiken inriktas på

- prioritering av innovation och förnyelse, entreprenörskap, kompetensförsörjning och ett ökat arbetskraftsutbud, tillgänglighet och strategiskt gränsöverskridande samarbete i det regionala tillväxtarbetet
- strategiska statliga insatser och åtgärder för hållbar tillväxt i samspel med aktörer på såväl lokal, regional, europeisk som global nivå
- tillvaratagande av de unika förutsättningar för individens utvecklingskraft och företags konkurrenskraft som finns i olika typer av regioner såsom gles- och landsbygder, små och medelstora städer samt i storstadsområden
- ett tvärsektorielt arbetssätt och en mer samordnad stat i samverkan med aktörer på lokal och regional nivå
- ett ytterligare stärkt lokalt och regionalt inflytande och ansvar över statliga medel, vilket bl.a. skapar bättre förutsättningar för ett regionalt ledarskap
- en god tillgång till kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i alla delar av landet
- ökat fokus på demografiska utmaningar, internationalisering och hållbarhet med särskilt stärkt fokus på miljö, klimat och energi, jämställdhet, folkhälsa samt integration och mångfald i det regionala tillväxtarbetet
- regionala strategier och program som genomförs i partnerskap och i samspel med den nationella och den europeiska nivån i syfte att stärka det lokala och regionala tillväxtarbetet.

Den regionala tillväxtpolitikens strategier består av olika former av planer och dokument som säkerställer genomförande och utveckling av verksamheten som helhet eller en avgränsad del. Strategierna används för bl.a. analys, prioritering, finansiering, genomförande och uppföljning av hållbart regionalt tillväxtarbete. Dessa omfattar ofta även vision, mål, policy och handlingsplan.

Motionerna

I Socialdemokraternas kommittémotion 2011/12:N342 efterfrågas ett tillkännagivande om den regionala utvecklingspolitikens inriktning som leder till ett samhälle där människor har frihet att förverkliga sina drömmar och där välfärd och möjligheter kommer alla till del. Motionärerna vill göra den regionala utvecklingspolitiken till en central fråga, där konsekvenserna av politiken är närvarande i utformningen av strategiska politiska beslut. Detta förutsätter en samordning mellan olika politiska nivåer och politikområden. Därför måste den nationella nivån, enligt motionärerna, samverka med regioner och kommuner för att skapa bästa möjliga utvecklingsmöjligheter. Deras övergripande regionalpolitiska utgångspunkt är att den ekonomiska tillväxten är summan av tillväxten i landets alla delar. De statliga insatserna måste därför vara inriktade på att regionerna ska få möjlighet att växa och utvecklas efter sina förutsättningar. Den regionala utvecklingspolitiken ska bidra till att skapa en värdeburen hållbar tillväxt, med väl fungerande lokala arbetsmarknadsregioner och en god servicenivå i alla delar av landet.

Vidare pekar motionärerna på demografins betydelse för utformningen av den regionala utvecklingspolitiken. De konstaterar bl.a. att antalet personer i Sverige över 80 år kommer att öka med omkring 60 % fram till 2030. Det måste finnas en grundläggande insikt om att möjligheterna att finansiera framtidens välfärd ser extremt olika ut i olika delar av landet. För vissa mindre regioner kommer den överskuggande framtidsutmaningen att vara att klara vården och omsorgen, bl.a. genom att säkerställa att det finns tillgång på kompetent arbetskraft inför den kommande generationsväxlingen.

Motionärerna anser att globaliseringens regionala effekter är en fråga som inte har analyserats i tillräcklig grad. Globaliseringens effekter på regionerna har varit märkbara när det gäller graden av sysselsättning och tillväxt. De är också av den uppfattningen att Sverige har ett bra utgångsläge för att hantera globaliseringens utmaningar, men det förutsätter bl.a. fortsatta investeringar i forskning och utbildning.

I motionen efterfrågas också en strategi som omfattar både storstads- och landsbygdsutveckling. Väl fungerande storstadsregioner är viktiga för Sveriges framtida konkurrenskraft. Förutsättningarna för konkurrenskraf-

tiga kunskapskluster för globala marknader, potentialen i den kunskapsintensiva tjänstesektorn och de kreativa näringarna i storstäderna måste, enligt motionärerna, tas till vara.

De vill att den nationella nivån, tillsammans med storstadsregionernas företrädare, utformar en strategi för att utveckla storstädernas möjligheter – en urban tillväxtpolitik. Integration, kamp mot brottslighet, bostadsinfrastruktur- och utbildningsfrågor måste få särskilt utrymme i en sådan strategi.

På samma sätt som det är viktigt att utveckla de stora urbana regionerna måste den regionala utvecklingspolitiken också bygga på insikten att landsbygden har rätt att utvecklas på samma villkor som andra geografiska områden. För att stärka utvecklingen på landsbygden krävs det, enligt motionärerna, också en tydlig strategi och konkreta åtgärder. En sådan strategi måste innehålla åtgärder som förbättrat stöd till näringslivsutveckling, stöd till småföretag och företag som drivs i social eller kooperativ form, förbättrad tillgång till offentlig och kommersiell service, riskkapital och investeringar i kommunikationer och infrastruktur.

Alla politikområden i Sverige ska genomsyras av ett integrationsperspektiv, sägs det i motion 2011/12:N353 (S). Inom den regionala tillväxtpolitiken finns det dock stora brister på detta område. Dessa missförhållanden bör, enligt motionärerna, leda till att det upprättas en handlingsplan för integration inom regionalpolitiken.

Lokala och regionala utvecklingsmedel är ofta låsta genom systemet för medelshantering, sägs det i motion 2011/12:N412 (S). För att förhindra inlåsnings effekter bör regeringen se över normerna för utvecklingsmedel bl.a. genom att fler aktörer än Almi Företagspartner AB (Almi) bereds plats i det regionala utvecklingsarbetet och genom att medel för regional och lokal utveckling i större utsträckning knyts till planer som bygger på lokala analyser.

Den ekonomiska tillväxten är summan av tillväxten i landets alla delar, slås det fast i motion 2011/12:N423 (S). Motionärerna anser att den regionala utvecklingspolitiken ska bidra till att skapa en hållbar tillväxt i hela landet, med väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner och en god servicenivå i alla delar av landet.

Syftet med det nuvarande regionala investeringsstödet är att öka tillväxten och balansen i den regionala utvecklingen. För att kunna få regionalt investeringsstöd ska företaget vara verksamt i stödområde A eller B. Lokalhyran i vissa inlandskommuner påverkas bl.a. av de lokala företagens ekonomiska styrka oavsett om uthyraren är ett privat fastighetsbolag eller ett kommunalt industrihusbolag. Förordningen (2007:61) om regionalt investeringsstöd är inte alltid tillräckligt följsam för en aktiv utveckling av näringslivets lokalbehov. Motionärerna anser det vara högst angeläget att det regionala investeringsstödet utvärderas och revideras med hänsyn till berörda inlandskommuners faktiska och fysiska förutsättningar.

I motion 2011/12:N287 (M) ges en utförlig beskrivning av utvecklingen i Hallands län. Motionärerna anser att hela Sverige har mycket att lära av denna utveckling och att riksdagen genom ett tillkännagivande bör uttala detta till regeringen.

I motion 2011/12:MJ469 (MP) argumenteras för vikten av att gynna olika former av lokal ekonomi. Lokalt riskkapital, lokala banker m.m. lyfts fram. Motionären menar att även om man på landsbygden ofta löser sina problem själva är det av stor vikt att hela samhällsstrukturen gynnar den lokala ekonomins utveckling.

Ansvar för landsbygds- och regionalpolitiken ligger i dag på flera departement, konstateras det i Vänsterpartiets partimotion 2011/12:N303. Motionärerna anser att en bättre samordning av alla politikområden som rör landsbygdens utveckling är helt nödvändig för att se helheten i förslag till beslut och deras konsekvenser. Regeringen bör få i uppdrag att samordna alla landsbygds- och regionalpolitiska frågor i Regeringskansliet för bästa utfall och effektivitet.

Det måste vara möjligt att bo och arbeta i hela Sverige, framhålls det i motion 2011/12:N212 (KD). Alliansregeringen har gjort en hel del för att förbättra situationen för de boende på landsbygden, men fler åtgärder måste till. Det handlar om ytterligare regelförenklingar och andra förbättringar för företag. Större samverkan mellan kommunerna och fristående initiativ efterfrågas också i motionen. Ideella krafter ska kunna komplettera kommunernas arbeten.

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

När utskottet hösten 2010 behandlade utgiftsområde 19 Regional tillväxt i budgetpropositionen för innevarande år (bet. 2010/11:NU2) konstaterade utskottet inledningsvis att den regionala tillväxtpolitiken ska tjäna som grund för att främja utvecklingskraften i alla delar av landet med starkt lokal och regional konkurrenskraft. Hela Sveriges utvecklingskraft, hållbara tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter ska tas till vara. Samordning och dialog är tillsammans med lokalt och regionalt inflytande viktiga byggstenar i den politik som behövs. Därutöver krävs investeringar, företagande, entreprenörskap, innovation och förnyelse, kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud, tillgänglighet samt god servicenivå såväl lokalt som regionalt för att målen ska kunna nås på ett effektivt sätt.

Utskottets uppfattning var att det har föreslagits och genomförts ett antal åtgärder i linje med den gällande strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning. Samtidigt sade sig utskottet se positivt på att genomförandet löpande har följts upp och utvärderats, vilket har resulterat i att regeringen i den skrivelse som presenterades våren 2010 (skr. 2009/10:221) har pekat på ett antal områden där insatserna bör förstär-

kas eller förändras. Den kontinuerliga lärprocessen borgar, enligt utskottet, för att effektivitetsfrämjande anpassningar gagnar måluppfyllelsen. Samtliga motioner i avsnittet avstyrktes i berörda delar.

I två reservationer framfördes synpunkter på regeringens politik. I den första (S, MP) sade sig reservanterna i allt väsentligt dela den regionala tillväxtpolitikens inriktning så som den beskrivs i regeringens ovan nämnda skrivelse. Samtidigt konstaterade de att den politik som regeringen förde under förra mandatperioden inte alls ligger i linje med denna inriktning. Avsaknaden av operativa åtgärder för att nå målen för den regionala tillväxtpolitiken ansåg de vara förbluffande påtaglig.

I den andra reservationen (V) propagerades bl.a. för mer offensiva och operativa mål för att få en rättvisare och jämnare utveckling av tillväxt och sysselsättning i landet. Dessa mål kan sedan ligga till grund för en mer medveten styrning av resurser där ett helhetsgrepp kan tas för aktiva insatser som skapar bättre möjligheter till tillväxt, stärker lokala arbetsmarknader, samordnar statliga företags strategier och lokalisering osv.

Landsbygdsprogrammet

Ett viktigt instrument för landsbygdsutveckling är det s.k. Landsbygdsprogrammet för Sverige 2007–2013 inom utgiftsområde 23 Areella näringar landsbygd och livsmedel och som i riksdagen hanteras av miljö- och jordbruksutskottet. Detta program ska stärka förutsättningarna för jobb på landsbygden och en hållbar produktion av livsmedel och bygger på grundläggande hänsyn till regionala och lokala förutsättningar. Landsbygdsprogrammets åtgärder främjar bl.a. stöd till lokalt engagemang och att ett brett deltagande från många grupper i arbetet för landsbygdens utveckling eftersträvas och uppmuntras. En helhetssyn på landsbygdens näringsliv anges vara särskilt motiverad med hänsyn till de utmaningar som följer av stora geografiska avstånd.

Målgrupperna för åtgärder som syftar till att främja konkurrenskraft, innovation, tillväxt och fler jobb omfattar dels företag inom de gröna näringarna, livsmedelsförädling och turistnäringen, dels mikroföretag i andra branscher på landsbygden och även grupper av företag, organisationer och föreningar.

En strategi för att stärka landsbygdens utvecklingskraft

Under 2008 utarbetade regeringen en samlad strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder. Denna har sedan redovisats till riksdagen i en skrivelse som behandlades av näringsutskottet våren 2009 (skr. 2008/09:167, bet. 2008/09:NU19). I sitt ställningstagande framhöll utskottet bl.a. att grundinställningen måste vara att det ska finnas förutsättningar att leva och verka i hela landet. Detta ställer bl.a. krav på att gles- och landsbygdens speciella förutsättningar uppmärksammas och att åtgärder vidtas där de bedöms vara nödvändiga.

Utskottet slog vidare fast att en positiv utveckling på den svenska landsbygden är – i likhet med vad som gäller i övriga landet – beroende av gynnsamma generella förutsättningar för att starta och driva företag. Det är, menade utskottet, de små och medelstora företagen som i mångt och mycket måste bära utvecklingen på landsbygden. Enligt utskottet har staten emellertid en mycket viktig roll när det bl.a. gäller att tillhandahålla infrastruktur och sådan grundläggande service som ses som självklarheter i mer tätbefolkade delar av landet.

Näringsutskottet ansåg att strategin utgjorde en god grund för att landsbygdens utvecklingskraft ska kunna tas till vara. Utskottet underströk betydelsen av ett gott företagsklimat som gynnar småföretagande på exempelvis turistområdet och inom areella näringar såsom jord- och skogsbruk samt fiske. De insatser regeringen redovisar på dessa områden kommer, enligt utskottet, att gagna boende och företagande på landsbygden. Till utskottets betänkande fogades två reservationer (S, V; MP).

Analys av utvecklingen i landets gles- och landsbygder

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) bistår Regeringskansliet i arbetet med strategiska insatser för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder. Ett centralt uppdrag för Tillväxtanalys är att beskriva, analysera och redovisa utvecklingen i landets gles- och landsbygder, bl.a. befolkningsutveckling, tillgänglighet till kommersiell och offentlig service, infrastruktur, möjligheter till försörjning och arbete samt förutsättningar för företagande. Därutöver ska en analys göras av skeenden och tendenser i samhällsutvecklingen med betydelse för utvecklingen i dessa områden. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 december 2011.

Tillväxtanalys ska även fylla en analytiskt stödjande och samordnande funktion och bistå Regeringskansliet i det analysarbete som bedrivs i samband med genomförandet av den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013.

Uppföljning av det regionala tillväxtarbetet

Av Tillväxtverkets regleringsbrev framgår att myndigheten årligen ska följa upp det regionala tillväxtarbetet på länsnivå. Uppföljningen ska utgå från de regionala utvecklingsprogrammen. Verket ska redovisa gemensamma mönster och trender samt exempel från länens arbete med innovativa miljöer och entreprenörskap inom ramen för prioriteringen ”Innovation och förnyelse” i den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013.

Storstäderna i den regionala tillväxtpolitiken

I den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013 konstateras att storstäderna och storstadsregionerna spelar en viktig roll för tillväxten i såväl de omgivande regionerna som hela landet. Städer, tätorter samt gles- och landsbygd ska ses som sammanlänkade områden. Om goda förutsättningar skapas för hållbar tillväxt i alla delar av landet utifrån varje regions förutsättningar främjas även storstädernas och storstadsregionernas hållbara tillväxt och vice versa.

Regeringen anser att det är centralt att skapa goda och hållbara tillväxtförutsättningar för storstäderna och storstadsregionerna. Storstadsfrågorna bör tydligare placeras i ett regionalt sammanhang och bli integrerade delar av det regionala utvecklingsarbetet och de regionala utvecklingsstrategierna.

Myndigheten Tillväxtanalys har i regleringsbrevet för 2011 fått i uppdrag att analysera hur olika typer av städer på bästa sätt kan bidra till landets hållbara tillväxt. Uppdraget ska ta sin utgångspunkt i de ömsesidiga beroendeförhållanden som finns mellan tätorter och gles- och landsbygder. Med grund i befintligt analysmaterial såväl i Sverige som inom Norden, EU och exempelvis OECD ska underlag för hur stadsdimensionen kan utvecklas inom den regionala tillväxtpolitiken tas fram.

Uppdraget ska redovisas i en slutrapport till Regeringskansliet senast den 15 december 2011.

Inlandsinnovation AB

I december 2010 bemyndigade riksdagen regeringen att bilda det statliga bolaget Inlandsinnovation AB. Bolaget har tilldelats ett kapital på 2 miljarder kronor och ska erbjuda riskvillig finansiering för att skapa ökad tillväxt och utvecklingskraft i norra Sveriges inland (stödområde A). Bakgrunden till bildandet var att tillgången till riskvilligt kapital i det nyssnämnda området bör öka för att man ska kunna ta till vara tillväxtpotentialen och stärka den internationella konkurrenskraften hos företag i regionen.

Tillgången till kapital för företag i norra Sveriges inland försvåras bl.a. av att fastigheter, som många gånger används som säkerhet för företags finansiering, ofta har ett relativt lågt marknadsvärde. Med tillgång till riskvilligt kapital kan nya lösningar och innovationer stimuleras, som i sin tur stärker entreprenörskapet och det privata näringslivets förutsättningar.

Stöd till Riksorganisationen Hela Sverige ska leva

I juli 2010 beviljade regeringen Riksorganisationen Hela Sverige ska leva ett årligt verksamhetsbidrag på 15 miljoner kronor. Syftet är att verksamheten ska stimulera och stödja lokal utveckling. Beslutet sträcker sig över 2011 och 2012, vilket ska ge organisationen en långsiktig trygghet och förutsägbarhet i verksamheten. I samband med beslutet framhöll den dåvarande näringsministern Maud Olofsson att organisationer och lokala

utvecklingsgrupper har en viktig roll när det gäller att stärka utvecklingskraften i hela landet. Vidare lyfte regeringen fram värdet av de insatser som organisationen gör för lokal mobilisering, för lokala servicelösningar, för att ta till vara engagemanget bland kvinnor och ungdomar samt för att främja nya miljö- och energilösningar på lokal nivå.

Stärkt integrationsperspektiv

Mot bakgrund av vad som sägs i motion 2011/12:N353 (S) om ett stärkt integrationsperspektiv i den regionala tillväxtpolitiken bör erinras om att regeringen i budgetpropositionen slår fast att integration och mångfald i ökad grad ska främjas på alla nivåer inom det regionala tillväxtarbetet. Vid utarbetande och genomförande av strategier, program och insatser ska det perspektivet genomsyra arbetet. Vidare framgår det att regeringen har inlett arbetet med att ta fram en integrationspolitisk strategi. Strategin kommer att påverka det fortsatta arbetet för integration inom bl.a. den regionala tillväxtpolitiken.

Lokal ekonomi och kapitalförsörjning

I motion 2011/12: MJ469 (MP) tas frågor om lokal ekonomi och kapitalförsörjning upp. Liknande motioner behandlades av utskottet våren 2011 (bet. 2010/11:NU20). I betänkandet refererades bl.a. förslag i proposition 2009/10:148 Företagsutveckling – statliga insatser för finansiering och rådgivning, samt genomförda och pågående aktiviteter med anknytning till dessa förslag.

Noteras bör också att Tillväxtanalys har i uppdrag att analyseras små och medelstora företags kapitalförsörjning. Inom ramen för det arbetet ska myndigheten belysa såväl företagets behov och efterfrågan av extern finansiering som det befintliga finansieringsutbudet riktat till små och medelstora företag. Analysen ska bl.a. ge underlag för bedömningar av behovet av statliga marknadskompletterande insatser motiverade utifrån ett tillväxtperspektiv. Uppdraget ska slutredovisas till Näringsdepartementet senast den 15 april 2012.

Utskottets ställningstagande

Näringsutskottet har nu under ett antal år uttalat sitt stöd för regeringens politik på området regional tillväxt. Den grundläggande hållningen är alltså att det övergripande målet för politikområdet – utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft – väl avspeglar utskottets inställning till vad som måste eftersträvas med den regionala tillväxtpolitiken. Vidare står utskottet bakom den inriktning för det regionala tillväxtarbetet som regeringen presenterade i en skrivelse till riksdagen våren 2010 och som har refererats ovan. Till skillnad från vad som hävdas i vissa av motionerna anser utskottet att det har föreslagits och genomförts ett antal åtgärder som ligger i linje med denna inriktning, och

inte bara inom det här aktuella utgiftsområdet. Regeringens åtgärder inom ramen för den generella näringspolitiken och dess höga ambitioner att underlätta för företagande har exempelvis direkta positiva konsekvenser för förutsättningarna att leva och verka i hela landet. Insatser inom ramen för landsbygdspolitiken (utgiftsområde 23) är ett annat.

När det gäller det som sägs om bättre samordning av olika insatser i en av motionerna vill utskottet hänvisa till att just ett tvärsektoriellt arbetssätt och en mer samordnad stat i samverkan med aktörer på lokal och regional nivå är ett av de områden som den regionala tillväxtpolitiken är inriktad på. Detsamma gäller de utmaningar som den ökande internationaliseringen och den allt äldre befolkningen i vissa delar av landet innebär. Av referatet ovan framgår att just demografiska utmaningar och internationalisering lyfts fram som viktiga frågor att beakta inom ramen för den regionala tillväxtpolitiken. Utskottet anser inte att det finns skäl för riksdagen att ytterligare understryka detta faktum genom ett tillkännagivande till regeringen i linje med vad som efterfrågas i motion 2011/12:N342 (S). Enligt utskottet bör riksdagen inte heller uttala sig till stöd för det som sägs i samma motion om behovet av en strategi för både stads- och landsbygdsutveckling. En strategi för landsbygdens utveckling togs fram 2008 och dess huvuddrag är, enligt utskottets bedömning, alltså i hög grad aktuella. Vidare vill utskottet påminna om att storstäderna och storstadsregionerna lyfts fram i den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013. Där konstateras bl.a. att dessa områden spelar en viktig roll för tillväxten såväl i de omgivande regionerna som för hela landet. Här bör även nämnas att myndigheten Tillväxtanalys för närvarande arbetar med ett regeringsuppdrag att analysera hur olika typer av städer på bästa sätt kan bidra till landets hållbara tillväxt.

Beträffande önskemålet om ett tydligare integrationsperspektiv i den regionala tillväxtpolitiken hänvisar utskottet till att även detta är något som regeringen har sagt ska ges ökad uppmärksamhet inom ramen för den regionala tillväxtpolitiken. Frågan kommer dessutom med största sannolikhet att uppmärksammas ytterligare i regeringens pågående arbete med att ta fram en integrationspolitisk strategi.

Utskottet är medvetet om de kapitalförsörjningsproblem som förekommer i vissa delar av landet och som omnämns i motion 2011/12:MJ469 (MP). I sammanhanget vill utskottet erinra om den betydande satsning som gjorts på detta område genom inrättande av det statliga bolaget Inlandsinnovation AB och finansieringen av detta bolags verksamhet med hela 2 miljarder kronor. Dessutom ser myndigheten Tillväxtanalys för närvarande över små och medelstora företags kapitalförsörjning i syfte att belysa såväl företagets behov och efterfrågan av extern finansiering som det befintliga finansieringsutbudet riktat till små och medelstora företag. Utskottet avstyrker motionen med hänvisning till detta. Även motionerna 2011/12:N412 (S) och 2011/12:N423 (S) avstyrks med åberopande av det

som har anförts ovan om den regionala tillväxtpolitikens inriktning i allmänhet och om genomförda insatser eller pågående översynsarbete när det gäller kapitalförsörjning i synnerhet.

Beträffande önskemålen i några motioner om minskad administrativ börda för företag på landsbygden hänvisar utskottet till det som anfördes då riksdagen behandlade regeringens skrivelse om det pågående regelförenklingsarbetet våren 2011 (skr. 2010/11:226, bet. 2010/11:N8).

Avslutningsvis konstaterar utskottet att ett kontinuerligt lärande är viktigt i samband med genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken. Detta lärande inkluderar då även lärande mellan olika aktörer såväl nationellt och regionalt som lokalt. Utskottet ser det dock inte som riksdagens uppgift att – såsom föreslås i motion 2011/12:N287 (M) – genom ett uttalande lyfta fram utvecklingen i ett visst län som en särskilt framgångsrik förebild för övriga aktörer att ta lärdom utav.

Sammantaget innebär det sagda att utskottet avstyrker samtliga motioner som är aktuella i avsnittet i berörda delar.

EU:s strukturfonder

Utskottets förslag i korthet

Bland annat med hänvisning till att befintliga strukturfondsmedel för innevarande period redan kan betraktas som intecknade avslår riksdagen ett antal motioner om EU:s strukturfonder.

Jämför reservation 2 (S, MP, V).

Propositionen

EU:s strukturfondsprogram perioden 2007–2013

Målet med EU:s sammanhållningspolitik är att bidra till ekonomisk och social sammanhållning inom unionen. Sammanhållningspolitiken syftar även till att undanröja hinder för en väl fungerande inre marknad och till utveckling och förbättrad konkurrenskraft i alla regioner i unionen.

För programperioden 2007–2013 har Sverige tilldelats medel från EU:s två strukturfonder: Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) och Europeiska socialfonden (ESF) (se utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv). Medlen från Eruf fördelas till ett antal program inom de två målen Regional konkurrenskraft och sysselsättning och Europeiskt territoriellt samarbete. Strukturfondsprogrammen för dessa två mål täcker geografiskt hela Sverige.

Medlen kanaliseras via åtta regionala strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning, vilka i sin tur bygger på riktlinjer som hösten 2006 slogs fast i den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013. EU-ramen för de åtta

programmen är ca 8,4 miljarder kronor under den aktuella sjuårsperioden. Medfinansiering från offentliga källor (ca 9,8 miljarder kronor) och privata aktörer (ca 4,3 miljarder kronor) ger en total omslutning på ca 22,6 miljarder kronor för de regionala strukturfondsprogrammen. Till och med 2010 uppgår besluten om medel från Eruf i de åtta regionala strukturfondsprogrammen till ca 6,6 miljarder kronor, och besluten om nationell offentlig medfinansiering uppgår till ca 7,6 miljarder kronor. Den beslutade privata medfinansieringen uppgår till ca 2,2 miljarder kronor. För en närmare beskrivning av de regionala strukturfondsprogrammets omfattning, medfinansiering, resultat m.m. hänvisas till propositionen (prop. 2011/12:1 utg.omr. 19 s. 29 f.)

Sverige deltar även i 13 program inom ramen för det europeiska territoriella samarbetet. De gränsregionala och transnationella programmen ska bidra till ökad gränsöverskridande samverkan för att stärka innovativa miljöer och främja nätverk i näringslivet. Programmen förväntas också bidra till gränsöverskridande samverkanslösningar för att öka tillgången till viktiga samhällsfunktioner samt fördjupat samarbete kring miljöproblematiken i Östersjön och Nordsjön. Vid utgången av 2010 hade beslut fattats om medel från Eruf i de nio gränsregionala och transnationella programmen om ca 4,9 miljarder kronor, vilket motsvarar 72 % av EU-ramen.

Under programperioden 2007–2013 utvärderas strukturfondsprogrammen kontinuerligt. Ett av syftena med utvärderingarna är att skapa förutsättningar för ett kontinuerligt lärande genom att erfarenheter och kunskaper förmedlas och sprids till de aktörer som deltar i genomförandet av programmen. I budgetpropositionen (utg.omr. 19 s. 33 f.) sammanfattas resultaten t.o.m. våren 2011. En övergripande slutsats är att programmen fungerar väl och drivs i linje med intentionerna men att det finns förbättringspotential. Utvärderingarna visar också att det finns stora skillnader på programnivå vad gäller både genomförande och resultat. En slutsats är att om programmen ska ha en möjlighet att nå inte bara de kvantitativa programmålen utan också ha en långsiktig och strukturell påverkan måste insatserna koncentreras till några få områden och även kopplas ihop med andra insatser och resurser med liknande mål på nationell och internationell nivå.

Regeringens sammantagna bedömning är att strukturfondsprogrammen bidrar till att stärka den regionala konkurrenskraften och sysselsättningen.

Sammanhållningspolitiken efter 2013

I november 2010 lämnade kommissionen den femte s.k. sammanhållningsrapporten i vilken den presenterade sin syn på sammanhållningspolitikens inriktning efter 2013. I januari 2011 lämnade regeringen sitt bidrag till kommissionens konsultation om rapporten.

Sverige anser att sammanhållningspolitiken behöver reformeras vad gäller inriktning och omfattning och att resurserna ska fokuseras på de delar av unionen som har störst behov. Sverige välkomnar en förstärkt strategisk inriktning som främjar ökad sektorssamordning och vill se en koncentration på ett fåtal prioriteringar i linje med målen för Europa 2020.

Under hösten 2011 har rådsförhandlingar om sammanhållningspolitikens inriktning efter 2013 inletts. Dessa väntas vara avslutade under 2012. Parallellt pågår förhandlingar i rådet om EU:s fleråriga budgetram.

Motionerna

Det finns i dag betydande resurser tillgängliga för regional utveckling och tillväxt, konstateras det i Socialdemokraternas kommittémotion 2011/12: N342. EU:s strukturfondsprogram, Sveriges landsbygdsprogram och Europeiska socialfonden är några exempel. Utvärderingar har visat att programmen har vissa kortsiktiga positiva sysselsättningseffekter men att det saknas belägg för att insatserna påverkar den långsiktiga tillväxten i regioner och företag.

Motionärerna anser att det behövs ett tydligare fokus på hållbar tillväxt, dvs. att kortsiktiga resultat också ska leda till långsiktiga effekter. De projekt som bedrivs inom ramen för programmen måste syfta till att påverka de grundläggande förutsättningarna för tillväxt. Insatserna ska därför i större utsträckning ha karaktären av investeringar.

I motion 2011/12:N218 (FP) noteras det inledningsvis att riksdagen har slagit fast att det ska finnas förutsättningar för att leva och verka i hela landet. Motionären efterfrågar två tillkännagivanden från riksdagen. Det ena med innebörden att Sverige bör arbeta för att EU:s regionala sammanhållningspolitik och dess strukturfonder kommer den svenska landsbygden till del och bidrar till tillväxt och utveckling för de människor som lever och har sina företag där. Det andra tillkännagivandet gäller en kontinuerlig och noggrann uppföljning av de satsningar som görs genom EU:s strukturfonder för att säkerställa långsiktiga och tillväxtfrämjande åtgärder för företag, kommersiell service och infrastruktursatsningar.

I motion 2011/12:N289 (KD) slås det till att börja med fast att strukturfonderna är EU:s främsta redskap för att utjämna skillnader mellan regionerna och för att skapa välfärd och utveckling i hela EU. Enligt motionären visar erfarenheten att det är när näringslivet deltar aktivt i strukturfondsprojekten som kapacitet att nyttiggöra resultaten frigörs inom företagen. Det är därför viktigt att näringslivets insatser synliggörs i projektens budget och ligger till grund för prioriteringarna, både vad avser kontanta medel och insatser i form av eget arbete eller tillgängliggörande av experimentell utrustning. Det är, enligt motionären, önskvärt med en större andel privata projektägare inom de regionala strukturfondsprogrammen för att skapa balans gentemot det offentliga projektägandet.

Vissa kompletterande uppgifter

Kort om EU:s regionalpolitik och strukturstöd

EU:s gemensamma regionalpolitik (sammanhållningspolitiken) syftar till att minska de ekonomiska och sociala skillnaderna inom EU. Den ska också stärka EU:s konkurrenskraft gentemot resten av världen. I dagsläget går cirka en tredjedel av EU:s gemensamma budget till regionalstöd. EU:s viktigaste verktyg för att genomföra regionalpolitiken är de två s.k. strukturfonderna Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) och Europeiska socialfonden (ESF). För 2007–2013 finns det tre mål för sammanhållningspolitiken inom EU: 1) konvergens, 2) regional konkurrenskraft och sysselsättning samt 3) europeiskt territoriellt samarbete. De två sistnämnda är aktuella för Sverige.

EU har tagit fram gemensamma europeiska strategiska riktlinjer för hur fonderna ska omsättas i praktiken i medlemsländerna. Utifrån dessa gemensamma riktlinjer har medlemsländerna arbetat fram nationella strategier. Som nämnts ovan presenterades den svenska strategin i december 2006 (En nationell strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013). Utifrån den nationella strategin har sedan regionala strukturfondsprogram (8 stycken), planer och strategier tagits fram för att genomföra EU:s strukturfonder och den nationella regionalpolitiken.

Enligt uppgift från Tillväxtverket har det i dagsläget fattats projektbeslut som innebär att mellan 85 och 100 % av de tillgängliga strukturfondsmedlen har in-tecknats inom ramen för respektive regionalt program. Tillväxtverket gör bedömningen att beslut om samtliga tillgängliga medel kommer att vara fattade i januari för sex av de åtta regionala programmen. Det arbete som sedan återstår under resten av programperioden är att betala ut cirka två tredjedelar av budgeten och att avsluta sammanlagt cirka 850 projekt.

Tidigare riksdagsbehandling

I samband med beredningen av budgetpropositionen för innevarande år hösten 2010 tog utskottet även ställning till motioner om EU:s strukturfonder (bet. 2010/11:NU2). Utskottet konstaterade att EU:s strukturfondsprogram utgör en viktig grundbult i de insatser för regional tillväxt som görs i Sverige. Vidare framhöll utskottet att ett viktigt inslag i arbetet med att omsätta riktlinjer och prioriteringar i verklig regional tillväxt är att löpande följa upp och utvärdera utfallet av olika insatser. Detta bidrar till kontinuerligt lärande och nödvändiga anpassningar i genomförandefasen till gagn bl.a. för ökad effektivitet och för att insatserna ska få mer långsiktiga effekter. De vid tillfället aktuella motionsyrkandena avstyrktes. En reservation (S, V) fogades till utskottets ställningstagande.

Utskottets ställningstagande

EU:s strukturfondsprogram är ett centralt medel för att nå målet för den svenska regionala tillväxtpolitiken. Den innevarande strukturfondsperioden löper mellan 2007 och 2013. Såväl de övergripande nationella som de regionalt förankrade prioriteringarna är i huvudsak fastlagda sedan länge. Nästan alla de medel som finns tillgängliga i de åtta regionala strukturfondsprogrammen är dessutom redan intecknade genom beslut om olika projekt.

Förhandlingar på EU-nivå inför nästa strukturfondsperiod har nyligen inletts och kommer att fortlöpa under det närmaste året. Under hela 2011 har ett intensivt arbete pågått med att utforma den svenska positionen inför nästa strukturfondsperiod. Krav på förändringar av strukturfondspolitiken har framförts och vägts in i arbetet med att ta fram en svensk ståndpunkt som grund för förhandlingarna på EU-nivå.

Mot bakgrund av att de befintliga medlen för innevarande strukturfondsperiod redan kan betraktas som intecknade och att förhandlingar pågår om utformningen av nästa periods inriktning och regleringar anser utskottet att riksdagen inte har anledning att tillmötesgå kraven i de här aktuella motionerna. Samtliga motioner i avsnittet avstyrks i berörda delar.

Organisering och lokalisering av myndigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga i avsnittet behandlade motionsyrkanden med hänvisning till att gällande principer för lokalisering av myndigheter bör följas även fortsättningsvis.

Jämför reservationerna 3 (S, V) och 4 (SD).

Propositionen

I budgetpropositionen slår regeringen fast att det är viktigt med en effektiv, tillgänglig och samordnad statlig förvaltning. Specialiseringen och sektoriseringen inom den statliga förvaltningen kan i vissa fall leda till fragmentering och bristande helhetssyn. Enligt regeringen finns det behov av stärkt samordning både mellan regional och nationell nivå och mellan olika sektorsområden på nationell och regional nivå.

Regeringen anser det vara viktigt att överväga om statliga myndigheters lokalisering i ökad utsträckning kan få en spridning över landet. Det handlar om att noga pröva om myndigheter kan lokaliseras utanför storstäderna, i första hand till länscentrum eller andra större orter. En utgångspunkt vid ett sådant övervägande ska vara att myndigheterna ges goda förutsättningar att bedriva sin verksamhet.

Vissa statligt ägda bolag har till uppgift att tillgodose särskilt formulerade och avgränsade samhällsintressen, vilket t.ex. kan innebära en service-skyldighet som omfattar hela landet. De flesta statligt ägda företag verkar dock under marknadsmässiga villkor.

För att uppnå en ökad samordning av servicen lokalt och regionalt krävs bl.a. att statliga myndigheter och statligt ägda bolag med uppgift att tillgodose särskilt formulerade och avgränsade samhällsintressen samverkar med varandra och med övriga berörda aktörer.

Motionerna

Enligt vad som sägs i motion 2011/12:N202 (S) innebär en flytt av myndigheter från innerstaden till förorten sannolikt ett lyft för den senare. Närvaron av en stor arbetsplats från den offentliga sektorn markerar förorten som en integrerad del av staden och inte som en avskild "sovstad". Regeringen bör vid lokalisering av offentliga myndigheter därför även överväga storstädernas förorter som ett alternativ.

En rad omorganisationer inom den statliga förvaltningen har lett till att statlig verksamhet har försvunnit från mindre orter och lett till koncentrationer i stora regionala centrum, konstateras det i motion 2011/12:N204 (S). Motionären anser att regionalpolitiska aspekter borde beaktas vid omorganisationer av statlig förvaltning.

Under en lång rad av år fanns en strävan att utlokalisera statliga verk och myndigheter till olika delar av landet, slås det fast i motion 2011/12:N216 (S). Syftet var att med statliga arbeten och kompetens bidra till den regionala balansen och utvecklingen. På senare år har vi sett en stark tendens till uttunning av befintliga lokaliseringar och en återlokalisering till storstadsområdena. Motionärerna nämner sedan exempel på detta från Borlänge.

Ett sätt att skärpa det regionalpolitiska perspektivet är att använda de regleringsbrev och ägardirektiv som regeringen utformar. Där är det möjligt att ge tydliga signaler om ansvaret för att stödja den regionala utvecklingskraften runt om i landet.

När det gäller statliga myndigheter och verk finns det ett tydligt uppdrag om att regionalpolitisk hänsyn ska tas vid lokalisering och omorganisation, sägs det i motion 2011/12:N302 (S). Detta bör, enligt motionären, tydligt markeras i regleringsbrev och direktiv liksom även vikten av att alla medverkar till att de regionalpolitiska målen uppnås vad gäller statliga myndigheter och verk.

När nya myndigheter startas bör lokaliseringsfrågan alltid prövas från ett regionalpolitiskt perspektiv. Tendenser till s.k. återlokalisering måste motarbetas. Motionären anser att det är hög tid att ta initiativ till en plan för utlokalisering av statliga verk och myndigheter från Stockholm.

Det är viktigt att människor kan flytta tillbaka till sina uppväxtkommuner efter avslutad högskoleutbildning och då naturligtvis till jobb som motsvarar de akademiska studierna, framhålls det i motion 2011/12:N325 (M). Dessvärre lokaliseras statliga myndigheter sällan till de orter där detta behov av arbetstillfällen finns. Motionären understryker att tillväxtorterna ska vara motorer i sina regioner men att det är viktigt att tydliggöra regelverket vid statliga effektiviseringar så att större hänsyn tas till att hela Sverige ska leva.

I motion 2011/12:N281 (C) konstateras det att Försäkringskassans huvudkontor ligger mitt i centrala Stockholm och att hyreskostnaden därför är hög. Motionären anser att myndigheten kan finna ändamålsenliga och mindre kostsamma lokaler på annat håll i landet. Regeringen bör se över de statliga myndigheternas lokalkostnader och då även pröva tanken om en utlokalisering av Försäkringskassans huvudkontor till Växjö.

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

I samband med beredningen av budgetpropositionen för 2010, utgiftsområde 19, redovisade utskottet senast de gällande principerna för lokalisering av statlig verksamhet (bet. 2009/10:NU2). Sammanfattningsvis kan dessa sägas innebära att möjligheterna att placera myndigheter i länscentrum eller vissa andra orter i eller i anslutning till nationella regionalpolitiska stödområden alltid bör övervägas i första hand. Vidare ska en alternativ lokalisering kunna vara orter eller regioner där statlig verksamhet läggs ned eller som i övrigt är mindre väl försörjda med sådan verksamhet. I varje fall bör en annan lokaliseringsort än Stockholm övervägas. En utgångspunkt ska dock vara att myndigheterna även efter en sådan lokalisering ska kunna utföra sina arbetsuppgifter effektivt. Frågor om lokalisering av statlig verksamhet som är av större vikt eller på annat sätt av principiellt intresse ska underställas riksdagen. Vid samma tillfälle avstyrkte utskottet ett antal motioner som gällde lokalisering av statliga myndigheter med hänvisning till de ovan redovisade principerna.

Även hösten 2010 sade sig utskottet stå bakom dessa principer (bet. 2010/11:NU2). Vidare konstaterade utskottet att regeringen i budgetpropositionen sett det som viktigt att överväga om statliga myndigheters lokalisering i ökad utsträckning kan få en spridning över landet i enlighet med de nyssnämnda principerna. Utskottet erinrade också om den då pågående översynen av den statliga regionala förvaltningens utformning i syfte att göra den tydligare, mer samordnad och ändamålsenlig (se vidare nedan). Utskottet ansåg att utfallet av utredningen bör avvaktas innan det fanns skäl för riksdagen att agera i linje med vad som efterfrågades i de då aktuella motionerna. I en reservation (V) förordades en skärpning av myndigheters och affärsverks regionalpolitiska ansvar och att statliga myndigheter och företag borde kunna etablera sig på fler orter.

Pågående översyn av den statliga regionala förvaltningen

I budgetpropositionen för 2009 konstaterade regeringen att det finns ett behov av att den statliga regionala förvaltningens utformning blir tydligare, mer samordnad och ändamålsenlig. Därför tillkallade regeringen i juni 2009 en särskild utredare (generaldirektör Mats Sjöstrand) för att genomföra en översyn av den statliga regionala förvaltningen m.m. (dir. 2009:62, 2010:12 och 2010:72). Utredningen ska bl.a. överväga om de statliga myndigheternas geografiska indelning bör regleras eller på annat sätt hanteras så att länsgränser efterföljs som indelningsgrund för en regional organisation. Förslagen i utredningen ska stödja förutsättningar för tillväxt och en minskad sektorisering samt innehålla ett kundperspektiv. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 december 2012.

De statliga myndigheternas skyldigheter

Enligt 16 § förordningen (2007:713) om regionalt tillväxtarbete ska de statliga myndigheterna beakta möjligheter till decentralisering av sina verksamheter. När verksamhetsminskningar övervägs ska de samråda med andra berörda statliga myndigheter, kommuner, landsting, näringsliv och organisationer om möjligheter att genom samordning eller samverkan upprätthålla eller utveckla verksamheten.

Den förvaltningspolitiska propositionen

Våren 2010 tog riksdagen ställning till regeringens förvaltningspolitiska proposition (prop. 2009/10:175, bet. 2009/10:FiU38). I propositionen konstaterades bl.a. att den statliga förvaltningen bör vara organiserad på ett sådant sätt att rättssäkerhet och effektivitet upprätthålls. Vidare sägs att ansvaret för den enskilda myndighetens interna organisation i regel är delegerat till myndighetens ledning. Regeringen har dock det övergripande ansvaret för att den statliga förvaltningen bedrivs rättssäkert och effektivt och att myndigheterna har en likvärdig service och tillgänglighet för alla medborgare och företag. Finansutskottet tillstyrkte förslagen i propositionen.

Utskottets ställningstagande

Den statliga förvaltningen måste organiseras på ett sådant sätt att alla medborgare har goda möjligheter att ta del av de offentliga tjänsterna. Samtidigt ska verksamheten vara effektiv, rättssäker och ge god valuta för de skatter och avgifter som svarar för dess finansiering.

En faktor som ska beaktas i detta sammanhang är verksamheternas geografiska lokalisering. Här finns sedan länge fastslagna principer som har redovisats vid åtskilliga tillfällen av utskottet i samband med att frågor om lokalisering av statlig verksamhet har behandlats. Principerna har även refererats ovan, och utskottet hänvisar ånyo till att det står bakom dem. Principernas aktualitet avspeglas också i budgetpropositionen där reger-

ingen framhåller vikten av att överväga om statliga myndigheters lokalisering i ökad utsträckning kan få en spridning över landet. Det handlar om att noga pröva om myndigheter kan lokaliseras utanför storstäderna, i första hand till länscentrum eller andra större orter. Enligt förordningen (2007:713) om regionalt tillväxtarbete är de statliga myndigheterna dessutom skyldiga att beakta möjligheter till decentralisering av sina verksamheter.

Enligt utskottets uppfattning bör dessa principer och bestämmelser även vara tillämpliga i samband med överväganden om att flytta statliga verksamheter från mindre orter till de större städerna, länscentrum eller till någon annan mindre ort.

Avslutningsvis vill utskottet också erinra om att det pågår en översyn av den statliga regionala förvaltningens utformning i syfte att göra den tydligare, mer samordnad och ändamålsenlig. Utfallet av utredningen bör avvaktas innan det finns skäl för riksdagen att agera i linje med vad som efterfrågas i de här aktuella motionerna. Samtliga i avsnittet berörda yrkanden avstyrks.

Kommersiell och offentlig service på landsbygden

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning bl.a. till de insatser som görs för att säkerställa tillgången till kommersiell och offentlig service på landsbygden avslår riksdagen motioner med krav på ytterligare åtgärder på detta område.

Jämför reservationerna 5 (S), 6 (MP), 7 (SD) och 8 (V).

Propositionen

Kommersiell och offentlig service i alla delar av landet

Tillgänglighet till grundläggande service för kvinnor, män och företag är en viktig förutsättning för hållbar tillväxt i alla delar av landet. Attraktiva miljöer för såväl boende som företagande förutsätter tillgänglighet till kommersiell service i form av dagligvaror och drivmedel samt olika typer av offentlig samhällsservice. Enligt regeringen är det angeläget att utveckla lokalt anpassade lösningar som tar hänsyn till varierande förutsättningar och behov, men också att finna mer generella metoder som kan fungera i olika delar av landet. Samordningen mellan kommersiell och offentlig service bör öka där så är ändamålsenligt.

För att uppnå en ökad samordning av servicen lokalt och regionalt krävs bl.a. att statliga myndigheter och statligt ägda bolag med uppgift att tillgodose särskilt formulerade och avgränsade samhällsintressen samverkar med varandra och med övriga berörda aktörer.

Nuvarande och framtida behov och utmaningar kommer även fortsättningsvis att kräva insatser inom serviceområdet bl.a. för att stärka dagligvarubutiker och drivmedelsstationer med strategisk betydelse samt för att utveckla nya innovativa servicelösningar.

Regeringen föreslår för 2012 och beräknar för 2013 och 2014 en höjning av anslaget Regionala tillväxtåtgärder (1:1) med 5 miljoner kronor för att stärka den lokala nivåns arbete med att effektivisera och samordna både kommersiell och offentligt service (se vidare under behandlingen av anslag nedan). Det kan t.ex. röra sig om kompetenshöjande insatser riktade till lokal nivå.

I skrivelsen Strategiskt tillväxtarbete för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning (skr. 2009/10:221) tydliggörs inriktningen av den regionala tillväxtpolitiken där en god tillgång till kommersiell och offentlig service även lyfts fram. Resurser av betydelse för kommersiell och offentlig service finns inom flertalet politikområden.

Regionala serviceprogram

Regionala serviceprogram ska samordna aktörer och insatser som genomförs i syfte att öka tillgänglighet till service för medborgare och företag. Programmen utformades av länsstyrelser eller motsvarande under 2009 och genomförs under perioden 2010–2013.

Tillväxtverket fick i februari 2009 i uppdrag av regeringen att stödja framtagandet och genomförandet av de regionala serviceprogrammen under hela perioden. Myndigheten lämnade i februari 2011 en delrapport till Regeringskansliet om verksamheten som bl.a. visar att samverkanslösningar mellan kommersiell och offentlig service uppmärksammas alltmer och att servicefrågorna tenderar att sättas in i ett större tillväxtsammanhang. I flera län pågår vidare ett arbete med att utveckla kommunala strategier inom ramen för de regionala serviceprogrammen.

Myndigheten Tillväxtanalys fick i regleringsbrevet för 2010 i uppdrag att utvärdera programmen. I april 2011 lämnade myndigheten en delrapport till Regeringskansliet som visar att arbetet i respektive län har genomförts enligt syftet med verksamheten. Eftersom förutsättningarna varierar mellan länen visar programmen dock stor spännvidd sinsemellan avseende ambitioner och insatser.

I februari respektive april 2014 ska Tillväxtverket och Tillväxtanalys inkomma med slutrapporter om verksamheten till Regeringskansliet.

Stöd till kommersiell service

I arbetet med att främja en god tillgång till kommersiell service för kvinnor, män och företag kan stöd beviljas enligt förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service. Stödet kombineras ofta med andra insatser som genomförs för att öka den ekonomiska hållbarheten för butiker i s.k. servicegleasa områden.

Under 2010 beviljades stöd till kommersiell service med totalt 57,8 miljoner kronor. Denna summa inkluderar 14,5 miljoner kronor av regeringens särskilda satsning på 30 miljoner kronor under åren 2009 och 2010 (se vidare nedan). Av det totala stödet har ca 38,5 miljoner kronor beviljats som investeringsbidrag samt ca 7,4 miljoner kronor som servicebidrag. Statligt hemsändningsbidrag till kommunerna beviljades med ca 11,8 miljoner kronor. Under året har ett investeringslån på 100 000 kr beviljats.

Av beviljat investeringsbidrag om ca 38,5 miljoner kronor uppgår drivmedelsinvesteringar till ca 16,7 miljoner kronor. Drivmedelsinvesteringarna har därmed ökat betydligt under perioden 2007–2010 då de 2007 enbart uppgick till 900 000 kr. Stöd till dagligvaruhandeln har ökat med 6,8 miljoner kronor under samma period. Drivmedelsinvesteringarnas andel av totalt beviljat investeringsstöd har ökat från drygt 5 till 43 %.

Regeringen har även tilldelat riksorganisationen Hela Sverige ska leva 30 miljoner kronor för åren 2011 och 2012 till insatser som ska stimulera och stödja lokal utveckling i alla delar av landet med fokus på lokala servicelösningar samt hållbara miljö- och energilösningar på lokal nivå.

Särskilda insatser inom området kommersiell service

I februari 2009 beslutade regeringen att, utöver det stöd som länen utifrån sina egna prioriteringar beviljar till kommersiell service, tilldela länen 30 miljoner kronor extra under åren 2009 och 2010 för att stärka dagligvaru-butiker och drivmedelsstationer med strategisk betydelse i serviceglesa områden.

I mars 2011 slutredovisade Tillväxtverket hur dessa medel har använts och vilka resultat insatserna har fått. Enligt myndigheten har det utökade stödet väsentligt ökat länens möjligheter att möta den ökade efterfrågan på stöd till kommersiell service. Flera av länen anger att det ökade stödet bl.a. inneburit att den befarade s.k. mackdöden i viss utsträckning har kunnat hindras.

I oktober 2009 tilldelade regeringen Tillväxtverket 17 miljoner kronor för att utveckla lokalt anpassade servicelösningar. Projekten har fokus på samordning av kommersiell och offentlig service, företagens behov av service samt anpassade lösningar i serviceglesa områden. Medlen används under perioden 2009–2013 och den totala insatsen kommer att bli högre än 17 miljoner kronor eftersom medlen medfinansieras.

I januari 2011 beslutade regeringen om ytterligare 80 miljoner kronor till insatser för att stärka bl.a. butiker och drivmedelsstationer med strategisk betydelse i gles- och landsbygder samt för att utveckla nya innovativa servicelösningar i dessa områden. Tillväxtverket ska fördela dessa medel till länen med 20 miljoner kronor årligen under perioden 2011–2014.

Översyn av den s.k. pumplagen

Mot bakgrund av att nedläggningen av tankställen har ökat sedan 2006, tillkännagav riksdagen under våren 2010 att regeringen bör se över de konsekvenser som lagen (2005:1248) om skyldighet att tillhandahålla förnybara drivmedel har för mindre tankställen i glesbygd, den s.k. pumplagen (bet. 2009/10:TU15). Enligt trafikutskottets mening är det viktigt att en fortsatt utveckling av tillgången på förnybara drivmedel kan förenas med att medborgarna även i landets mer glesbefolkade delar ges ett rimligt utbud av drivmedelsstationer.

Transportstyrelsen fick i regleringsbrevet för 2011 sedermera i uppdrag att se över dispensförfarandet i pumplagen i syfte att mildra konsekvenserna för bl.a. mindre försäljningsställen av fordonsbränsle i glesbygd. Myndigheten redovisade uppdraget i april 2011 och föreslog då vissa undantag för bränslesäljare i glesbygd. Förslagen bereds inom Regeringskansliet med avsikt att regeringen ska vidta åtgärder eller lämna förslag som innebär att dispensererna från pumplagens sista steg ska permanentas.

Motionerna

Tillgängligheten till myndighetsutövande statliga funktioner måste värnas oavsett var i landet man bor, slås det fast i Socialdemokraternas kommittémotion 2011/12:N342. Det aldrig kan accepteras att myndighetsutövning gentemot privatpersoner och företag påverkas av geografiska faktorer. Medborgarnas tillgång till fungerande samhällsinstitutioner är en förutsättning för trygghet och ekonomisk utveckling. De senaste årens centralisering och avreglering av vissa marknader har gjort att viktiga funktioner som haft stor betydelse för människor i glesbefolkade regioner har försvunnit. Den borgerliga regeringen har spätt på problematiken genom att t.ex. avreglera apoteksmarknaden och bilprovningen samt att kraftigt begränsa Försäkringskassans närvaro på mindre orter. Motionärerna säger sig vara positiva till att myndigheter ser över sina kostnader, men det är lika viktigt att varje omorganisering präglas av balans mellan kostnadseffektivitet och tillgänglighet. Åtgärder måste övervägas för att säkerställa en acceptabel service-nivå, exempelvis genom utökad telefonkundtjänst och förbättrad service via internet. Marknadslösningar eller rationaliseringsåtgärder kan aldrig ersätta medborgarnas rätt till en tillgänglig samhällsservice. Motionärerna vill satsa resurser för att möjliggöra en bibehållen kommersiell och offentlig service.

I Socialdemokraternas kommittémotion 2011/12:N344 konstateras det att tillgång till offentlig och kommersiell service är en förutsättning för att nya företag ska växa fram även utanför storstadsområdena samt för möjligheterna att kunna rekrytera nya medarbetare. Motionärerna begär därför ett tillkännagivande om möjligheterna att förbättra tillgången till kommersiell och offentlig service.

I motion 2011/12:N283 (S) slås det fast att den regionala utvecklingspolitiken ska bidra till att skapa en hållbar tillväxt i hela landet, med väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner och en god service-nivå i alla delar av landet. Motionärerna anser att förutsättningarna för en god kommersiell service till småföretagare och boende i hela landet behöver stärkas. Då de flesta gles- och landsbygdsområden emellertid har visat en negativ trend på detta område under många år anser motionärerna att ytterligare stödinsatser bör övervägas för att stärka den kommersiella servicen i glesbygd.

En likvärdig samhällsservice var man än bor i landet borde vara en självklarhet, sägs det i motion 2011/12:N328 (S). Ett rättmätigt krav är att de statliga myndigheterna inte överger de glest befolkade delarna av landet utan ser till att servicen upprätthålls i samverkan med kommuner och lands-ting. Gemensamma kontor och eventuellt även gemensam personal är ett alternativ. Med hänvisning till den negativa trenden på serviceområdet anser motionärerna det vara viktigt att en översyn görs av möjligheterna till acceptabel samhällsservice även i landets glest befolkade delar.

En avgörande aspekt för en levande landsbygd är god tillgänglighet till olika serviceställen, framhålls det i motion 2011/12:N248 (M). Det är positivt att alliansregeringen tillfört extra landsbygdsstöd för att underlätta just kommersiell service på landsbygden. Däremot är det få som känner till dessa stöd, vem de ska vända sig till och hur man ansöker om dem. Enligt motionärerna är det angeläget att länsstyrelserna koordinerar sitt arbete med olika landsbygdsstöd och tydligare informerar om vilka stöd som finns och hur man ansöker om dem.

Även i motion 2011/12:N219 (M) tas frågor upp om den administrativa börda som en landsbygdsföretagare möter. Motionären anser att det bör göras en översyn av möjligheten att förbättra samordningen av de tillstånd som företag behöver söka. Vidare vill han att möjligheten att samordna olika sorters stöd till företag på landsbygden ses över.

I motion 2011/12:N249 (M) konstateras att servicen på landsbygden tunnas ut för varje år. Fortsätter detta i oförändrad takt dröjer det inte länge förrän både den privata och den offentliga samhällsservicen är utplånad på landsbygden. Handlare på landsbygden pekar bl.a. ut den administrativa bördan som en stor anledning till avveckling. Enligt motionärerna är det orimligt att små lanthandlare måste betala lika mycket för exempelvis tillsyn som stormarknader. För att hindra att servicenäringen i lands- och glesbygd ytterligare utarmas bör regeringen därför se över möjligheten att minska regelbördan och de administrativa kostnaderna för serviceföretag i glesbygd. Vidare bör man se över hur tillsynsförfarandet enklare kan samordnas samt hur tillgängligheten till kontantuttag och betal-service kan förbättras.

Grundläggande förutsättningar för boende och företagande måste finnas i hela landet, sägs det i motion 2011/12:N351 (M). Därför bör hela Sveriges yta, med hänsyn taget till lokala förutsättningar, ha den infrastruktur som ger möjlighet för medborgarna att t.ex. köra bil, använda bredband, posta brev och utföra bankärenden.

Växlingen från oljeberoendet i bilflottan till förnybart bränsle måste ske stegvis, slås det fast i motion 2011/12:MJ469 (MP). En utveckling där byalag och föreningar går samman och kämpar för att finna lösningar – där konceptet med bymack är en framkomlig väg – behöver uppmuntras och stödjas effektivt. Vidare anser motionärerna att det bör finnas mackstöd även för biogas. De konstaterar att det krävs tillgång till viss service för att hela landet ska kunna leva. De hänvisar till utredningen Se medborgarna – för bättre offentlig service (SOU 2009:92) och framhåller att den innehåller många viktiga förslag på hur man kan vända en negativ utveckling. Enligt motionärerna hade många förväntat sig att regeringen skulle gå vidare med förslagen i utredningen, men inget har hänt. De anser att det är absolut nödvändigt att ta itu med en utveckling som leder till en alltmer urholkad service runt om i landet.

Lanthandeln har en central roll i serviceutbudet på landsbygden, sägs det i motion 2011/12:N379 (C). Att kunder kan utföra olika ärenden i lanthandeln och få tillgång till apoteksutbud, systembolagsutbud och spelombud är viktigt för en god service på landsbygden. Många lanthandlar har redan lagts ned och enligt motionären är det mycket angeläget att göra det möjligt för de kvarvarande att utvecklas och för nya att startas.

Medborgare och företag har rätt till offentlig service på ett likvärdigt sätt utifrån de lokala förutsättningarna, oavsett om man bor i tätort eller på landsbygden, sägs det i Vänsterpartiets partimotion 2011/12:N303. Motionärerna anser att nedmonteringen av den statliga servicen har accelererat på ett katastrofalt sätt under 2000-talet. På sikt behöver kompletta servicekontor byggas upp i varje kommun för att samordna statlig, kommunal och privat service. De vill samla Arbetsförmedlingens, Försäkringskassans och delar av kommunernas service i en enda organisation på lokal nivå. Regeringen bör även ge tydliga direktiv till de statliga myndigheterna att samarbeta över myndighetsgränserna och med kommunerna för att ge medborgarna den service de har rätt till. Vidare bör regeringen ändra de statliga affärsdrivande verkens ägardirektiv så att de kan vara verksamma inom den kommersiella service som drivs på landsbygden. I ett särskilt beslut bör regeringen ge statliga myndigheter i uppdrag att delta i utvecklingsarbetet på de orter som har utsetts att medverka i försöks- och utvecklingsverksamhet. Resultatet av försöks- och utvecklingsverksamheten ska sedan ligga till grund för en framtida inriktning för att garantera likvärdig service för alla medborgare.

Motionärerna vill även stärka den lokala kommersiella servicen i landsbygden. Regeringen bör ta initiativ till åtgärder som säkerställer att även den småskaliga handeln med dagligvaror ges rimliga marknadsmässiga vill-

kor. De mackar som finns kvar på landsbygden står inför liknande problem som lanthandeln. På landsbygden, där kollektivtrafiken är begränsad, behövs bilen för att människor ska kunna resa till arbete och fritidsaktiviteter och det måste finnas möjligheter att tanka drivmedel inom rimliga avstånd. Motionärerna anser att regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag som säkerställer kommersiell service för landsbygdens befolkningen.

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

I samband med utskottets behandling av budgetpropositionen för innevarande år hösten 2010 tog utskottet också ställning till motionsyrkanden om service i gles- och landsbygd (bet. 2010/11:NU2). Fler av dessa har i identisk eller snarlik form upprepats i år.

Utskottet konstaterade inledningsvis att tillgång till kommersiell och offentlig service är en grundläggande förutsättning för regional tillväxt. Vidare framhöll utskottet att det totala stödet till kommersiell service ökade markant under 2009 och att det under de senaste åren har vidtagits ett antal åtgärder som syftar till att förbättra serviceutbudet i linje med den ovan redovisade grundläggande inställningen. Utskottet gjorde den sammantagna bedömningen att servicefrågornas betydelse ges bred uppmärksamhet inom ramen för den regionala tillväxtpolitiken och att åtgärder inom bl.a. den generella näringspolitiken gynnar förutsättningarna för serviceföretagande på landsbygden. Samtliga de då aktuella motionerna avstyrktes i berörda delar. I en reservation (V) förordades bildandet av en samorganisation för landsbygdens butiker och åtgärder för att förhindra mackdöden. De socialdemokratiska ledamöterna i utskottet pekade i en motivreservation bl.a. på att de föreslagit anslagshöjningar med inriktning på att förbättra servicen i landsbygden.

Tillväxtverkets uppgifter

Tillväxtverket ska enligt 2 § förordningen (2009:145) med instruktion för Tillväxtverket ”främja tillgängligheten till kommersiell och offentlig service för företag och medborgare i serviceglesa områden”. Myndigheten ska enligt 4 § delta i, samordna och följa upp strategier och program inom det regionala tillväxtarbetet, däribland program för kommersiell och offentlig service för företag och medborgare. Vidare ska den förmedla kunskap till andra myndigheter och relevanta aktörer om regionalt tillväxtarbete inklusive god tillgång till kommersiell och offentlig service, samt om gles- och landsbygdens särskilda tillväxtförutsättningar.

Myndigheten står för löpande support till ansvariga regionala aktörer inför beslut om stöd till kommersiell service och arrangerar möten för regionala kontaktpersoner på serviceområdet. Vidare finns en regional kontaktpersongrupp för servicefrågor och ett särskilt centralt samordningsforum (CSF) som fungerar som myndighetens nationella forum för servicefrågor.

Samverkan mellan myndigheter

För att möjliggöra en fysisk närvaro i mindre tätbefolkade områden samverkar statliga myndigheter med varandra och med kommunala myndigheter. I vissa fall kan det vara fråga om samtjänst enligt lagen (2004:543) om samtjänst vid medborgarkontor, där en handläggare företräder flera myndigheter. Samverkan sker också i form av lokalsamverkan, då flera myndigheter är företrädde i samma lokal eller då en myndighet använder en annan statlig eller kommunal myndighets lokaler för möten. Det förekommer också lösningar för fjärrservice, där medborgare via en terminal kan komma i kontakt med myndigheter som inte finns företrädde med personal på plats. De närmare formerna för hur sådan samverkan organiseras varierar. Kommunala myndigheter kan ha ett intresse av att samverka med statliga myndigheter, t.ex. i lokalsamverkan, för att säkerställa medborgarnas tillgång till kommunal service. Enligt förordningen (2007:713) om regionalt tillväxtarbete bör det regionala tillväxtarbetet utformas och bedrivas i sektorsövergripande samarbete mellan aktörer på lokal och nationell nivå.

Servicefrågorna i den förvaltningspolitiska propositionen

I regeringens förvaltningspolitiska proposition från våren 2010 (prop. 2009/10:175) konstaterades det att många myndigheter sedan lång tid arbetar med att kontinuerligt utveckla sin verksamhet, bl.a. i syfte att förbättra service och tillgänglighet samt för ökad effektivitet. Regeringen framhöll att utgångspunkten bör vara att en så långt möjligt likvärdig servicenivå och tillgänglighet eftersträvas av alla myndigheter. Det betonades vidare att varje myndighet har ansvar för utvecklingen av sin egen service och att myndigheter med lokal närvaro kan behöva samverka med varandra. Likvärdig tillgång till service för alla kan uppnås bl.a. genom ökad samverkan och bättre uppföljning samt genom en ökad användning av ny teknik.

Regeringen anser att den samverkan som inletts mellan myndigheter med behov av lokal närvaro bör utvidgas och fördjupas. Ett långsiktigt mål bör vara att grundläggande lokal statlig service kan förmedlas via gemensamma servicekontor eller andra gemensamma kontaktpunkter.

Regeringen ansåg sig dock sakna en samlad bild av hur de statliga myndigheternas tillgänglighet och service ser ut i olika delar av landet. Det behövs därför ett underlag för att kunna göra en helhetsbedömning av de förändringar som sker i myndigheternas sätt att tillhandahålla service.

Utredning om samverkan m.m.

Våren 2007 tillkallade regeringen en särskild utredare (generaldirektör Lars Högdahl) med uppdrag att stödja de statliga myndigheterna i deras arbete med att inrätta lokala servicekontor och att stödja andra samverkansinitiativ (dir. 2007:68). I november 2009 överlämnade utredaren sitt slutbetänkande *Se medborgarna – för bättre offentlig service* (SOU 2009:92) till

den dåvarande kommun- och finansmarknadsministern Mats Odell. I betänkandet föreslogs bl.a. en ny servicestruktur där gemensamma statliga och kommunala servicecentrum och servicepunkter utgör en grundstruktur över hela landet för service till medborgare och företag. Insatser för utveckling av teknikstödd service föreslogs också. Utredaren berörde även den ideella och privata sektorn som leverantör av service och tjänster inom skilda områden i samhället. Utredningsbetänkandet har remissbehandlats.

Uppdrag till Statskontoret om att utreda myndigheternas service i samverkan

I mars 2011 gav regeringen Statskontoret i uppdrag att ta fram ett samlat underlag om myndigheternas service i samverkan. I uppdragsbeskrivningen refereras bl.a. till den ovan omnämnda utredningen *Se medborgarna – för bättre offentlig service* (SOU 2009:92). Det konstateras att utredningens förslag hade mött ett blandat remissutfall. Flera remissinstanser ansåg att utredningens underlag var bristfälligt när det gällde medborgares och företags faktiska behov och att en sådan behovsanalys borde ingå i regeringens beslutsunderlag.

Mot denna bakgrund och med beaktande av vad som sades i den förvaltningspolitiska propositionen är Statskontorets uppdrag att kartlägga medborgares och företags behov av service i samverkan, samt hur myndigheters service i dag uppfyller dessa behov i hela landet. Vidare ska myndigheten beskriva hittills gjorda erfarenheter av olika typer av samverkan, t.ex. lokal-samverkan och tjänstesamverkan, och analysera möjligheter till och begränsningar av samverkan, såväl i dag som i framtiden, och huruvida det finns möjlighet att utveckla samverkan med fler myndigheter. Statskontoret ska även analysera i vilken utsträckning service i samverkan lett till effektiviseringar för myndigheterna.

Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 15 april 2012.

Tillgänglighet till kommersiell och offentlig service

Ett centralt uppdrag för myndigheten Tillväxtanalys är att beskriva, analysera och redovisa utvecklingen i landets gles- och landsbygder, däribland tillgänglighet till kommersiell och offentlig service. I december 2010 presenterade myndigheten en rapport om utvecklingen beträffande kommersiell och offentlig service i gles- och landsbygder i olika delar av Sverige (working paper 2010:8).

Enligt rapporten visar tidigare uppföljningar att utvecklingen har gått mot en minskad tillgänglighet till service i de flesta gles- och landsbygdsområden och att utvecklingen på flera områden fortsätter i samma riktning som under de senaste åren. Antalet serviceställen har i de flesta fall minskat, och tillgängligheten till vissa grundläggande serviceslag har försämrats i många delar av landet. Några iakttagelser är följande:

- Antalet dagligvarubutiker i landet har minskat under en lång följd av år. Utvecklingen under det senaste året visar på en fortsatt nedåtgående trend, även om nedgången är mindre än under åren närmast innan.
- Omstruktureringen av marknaden har under de senaste åren haft en stor påverkan på antalet drivmedelsstationer och på tillgängligheten.
- Sedan apoteksomregleringen har det öppnats 100 nya apotek runt om i Sverige. Bedömningen är att det kommer att ha startats 150 nya apotek vid årets slut, vilket skulle motsvara en ökning med ca 15 %. De flesta nya apotek har dock etablerats i områden eller på orter där det finns apotek sedan tidigare.
- Sedan 2002 har antalet vårdcentraler ökat med 233 stycken eller 24 %. Ökningen kan till största delen hänföras till det senaste året då antalet vårdcentraler ökade med 165 stycken. Av dessa drivs 135 av privata entreprenörer.
- Sedan 2002 har det totala antalet grundskolor i landet minskat med närmare 8 % eller 405 skolor. Den relativa nedgången har varit störst i glesbygder där antalet skolor blivit 28 % färre under perioden.
- Under de senaste åren har förändringarna i postservicenätet varit relativt stora. Mellan 2009 och 2010 minskade antalet serviceställen med ca 3 %. Sedan 2006 har den totala minskningen varit ca 9 %. I glesbygdsområden har den relativa minskningen dock varit större.
- Antalet bankkontor har minskat under senare år och många kontor har minskat sitt tjänsteutbud genom avveckling av kontanthanteringstjänster. Drygt 19 000 personer har 30 minuter eller längre till närmaste bank med kontantbetjäning. Huvuddelen av dessa är bosatta i glesbygdsområden.

Översyn av förordningen om stöd till kommersiell service

Under 2011 har regeringen gjort en översyn av förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service. Syftet har varit att tydliggöra att stöd som beviljas enligt förordningen ska bidra till att uppfylla målet för den regionala tillväxtpolitiken, dvs. utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft.

Summorna vad gäller servicebidrag och hemsändningsbidrag har också setts över. Denna justering har dock inte påverkat nivån på anslaget Regionala tillväxtåtgärder (1:1) inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

Uppföljning av serviceinsatser inom ramen för landsbygdsprogrammet

Riksdagens miljö- och jordbruksutskott har tillsammans med näringsutskottet beslutat att genomföra en uppföljning av det ovan beskrivna landsbygdsprogrammet. I den förstudie som togs fram under våren 2011 förordas att den gemensamma uppföljningen bl.a. ska inriktas på det stöd till åtgärder som samlas under beteckningen grundläggande tjänster för ekonomi och befolkning på landsbygden. Detta stöd syftar till en förbättrad tillgång till

lokal service för konsumenter och företagare. Samordningen och effekterna av servicefrämjande stöd inom landsbygdsprogrammet och sådana insatser som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt kommer att följas upp. Avsikten är att uppföljningen ska genomföras under 2012.

Utskottets ställningstagande

Tillgång till grundläggande service är en förutsättning för utveckling och god livsmiljö i glesbygdsområden. När befolkningstalen viker påverkas tillgången på service. Flera motioner vittnar om farhågor för försämrade service i glesbygden. Denna oro har utskottet förståelse för. Samtidigt konstaterar utskottet med tillförsikt att även regeringen delar uppfattningen att tillgången till kommersiell och offentlig service är mycket betydelsefull. Denna hållning har också konkretiserats i ett antal åtgärder som syftar till att stärka servicetillgången i de mest utsatta områdena. Det handlar bl.a. om att utveckla lokalt anpassade lösningar som tar hänsyn till varierande förutsättningar och behov och om en förbättrad samordning mellan kommersiell och offentlig service där det är ändamålsenligt. Strävan efter att förbättra samverkan mellan olika offentliga organ kan också väntas resultera i en bättre service till företag och enskilda. Här kommer för övrigt den utredning om samverkan som Statskontoret för närvarande genomför sannolikt att kunna bidra med ett intressant underlag. Detta underlag syftar bl.a. till att komplettera den utredning som nämns i flera motioner (Se medborgarna – för bättre offentlig service, SOU 2009:92). Utskottet vill i sammanhanget även framhålla att det tillsammans med miljö- och jordbruksutskottet har initierat en uppföljning av det s.k. landsbygdsprogrammet och att stöd till service kommer att belysas särskilt.

Medel finns för stöd till kommersiell service, och under de senaste åren har flera särskilda satsningar gjorts för att främja tillgången till sådan service. Medlen har bl.a. bidragit till att bromsa den s.k. mackdöden på landsbygden. När det gäller drivmedelstillgång vill utskottet även erinra om att riksdagen har uppmanat regeringen att se över vissa delar av den s.k. pumplagen som kan ha negativ inverkan på förutsättningarna att bedriva drivmedelsförsäljning i mer glesbefolkade områden. Utskottet vill även påminna om det arbete med regionala serviceprogram som för närvarande pågår.

Med det anförda avstyrks samtliga motioner i avsnittet i berörda delar.

Återföring av medel från vatten- och vindkraft samt vissa andra naturresurser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår – med hänvisning till det gällande statliga budgetsystemet – motionsyrkanden om återföring av medel från vatten- och vindkraft samt vissa andra naturresurser till berörda områden.

Jämför reservation 9 (V).

Motionerna

En översyn av möjligheterna att låta Sveriges vattenkraftskommuner få del av det värde som vattenkraftsproduktionen genererar efterfrågas i motion 2011/12:N326 (M). Motionärerna hänvisar till Norge där vattenkraftskommunerna får kompensation för intrång och skador i naturen som vattenkraftsutbyggnaden har lett till. Statsmakterna har genom tillkomsten av de s.k. bygdemedlen visat på förståelse för att ett kompensationsbehov finns, även om den låga ersättningsnivån inte står i rimlig proportion till de faktiska skadorna.

Vårt land står inför en kraftfull utbyggnad av vindkraften, konstateras det i motion 2011/12:N338 (M). En förutsättning för att vindkraften ska bidra till denna förstärkning av energibalansen är att bygderna där vindkraften byggs får del av det värde som vindkraften genererar. Motionärerna anser att frågan om huruvida fastighetsskatten från vindkraftsanläggningar ska tillfalla kommunerna i stället för staten bör ses över. På så sätt garanteras att kommunerna får del av vindkraftens värde, utan att det påverkar kostnaderna för vindkraftsetablering.

Samma motionärer konstaterar i motion 2011/12:N339 (M) att vattenkraft är en miljövänlig energikälla som inte ger upphov till några utsläpp. Sveriges vattenkraftskommuner har rätt att få del av de värden som skapas lokalt och ersättning för de naturingrepp som utbyggnaden av vattenkraften har medfört. De anser att regeringen bör se över möjligheten att återföra vattenkraftsmedel och att de återförda medlen bör inriktas mot lokal utveckling i form av infrastruktursatsningar samt utvecklings- och näringslivsfrämjande åtgärder.

Norr om Dalälven finns stora naturtillgångar som kommer hela Sverige till del, slås det fast i motion 2011/12:N341 (M). Motionärerna anser det vara rimligt och önskvärt att en större del av dessa naturtillgångar och resurser stannar i Norrland. Staten skulle kunna bidra till att utveckla norra Sverige genom att, som ägare till Vattenfall, placera huvudkontoret utanför Stockholm. Sammantaget anser motionärerna att regeringen bör

överväga att låta statliga företags huvudkontor och verksledningar lokaliseras utanför Stockholm och att en del av vattenkraftens resurser bör stanna i Norrland där de produceras, detta för att bidra till att utveckla hela Sverige.

I motion 2011/12:N377 (C) konstateras det att ca 90 % av Sveriges vattenkraft produceras i de sju skogslänen. Rikedomarna från vattenkraften strömmar till Stockholm för att sedan i mindre del komma tillbaka i form av skatteutjämning eller regionalpolitiskt stöd. Detta ger det falska intrycket att vattenkraftskommunerna är bidragsmottagare när de i själva verket är stora bidragsgivare till den gemensamma välfärden. Detsamma gäller för den kraftigt växande vindkraften. Motionärerna anser att en regionalisering av skatterna på energiproduktion dels vore ett sätt att tydliggöra var i landet stora delar av vårt välstånd produceras, dels skulle kunna bidra till att hela landet får än större utvecklingskraft.

Även i motion 2011/12:N395 (C) konstateras att de sju skogslänen bidrar med ungefär 90 % av Sveriges vattenkraftsproduktion och att vattenkraften spelar en mycket viktig roll i dagens energiproduktion. Betydelsen kommer dessutom att öka ytterligare genom omställningen till ett långsiktigt hållbart energisystem. Motionärerna anser att det borde vara en självklarhet att de kommuner och regioner där vattenkraftsanläggningarna finns kompenseras för de ingrepp i naturen som utbyggnaden medfört. De s.k. bygdemedel som finns är viktiga men marginella jämfört med de resurser som vattenkraften genererar. I motionen hänvisas vidare till systemet i Norge där berörda kommuner genom regionala skattebaser ersätts för de ingrepp vattenkraftsutbyggnaden har medfört. För att utforma ett långsiktigt och hållbart system för hur vattenkraften kan medverka till lokal och regional utveckling bör en utredning tillsättas.

Vänsterpartiet vill se över möjligheterna att återföra pengar till de kommuner och bygder som har vattenkraft, vindkraft och gruvor inom sina kommungränser. I partimotion 2011/12:N303 framför de att detta bör ske genom ett lokalt utvecklingskapital i form av att 1 öre per producerad kilowatt återförs till de kraftproducerande kommunerna. Motionärerna föreslår att regeringen skyndsamt återkommer till riksdagen med förslag enligt ovan.

I motion 2011/12:N237 (KD) konstateras det att exploateringen av vattenkraften har försämrat förutsättningarna för fiske, renskötsel, jord- och skogsbruk, liksom för turismen. Även i denna motion hänvisas till att man i Norge har ett system som kompenserar de berörda kommunerna. Värdet av de årliga s.k. bygdemedlen som används i Sverige är mycket blygsamt och regeringen bör därför göra en översyn och återkomma till riksdagen med förslag på hur ett system med viss återföring kan se ut. Medlen ska användas av berörda kommuner och regioner till regional utveckling och medverka till en positiv utveckling för näringslivet och nya jobb samt vara en del i en strategi för landsbygdens utveckling.

Vissa kompletterande uppgifter

Om s.k. bygdeavgifter

Den som har tillstånd till en vattenverksamhet ska betala en årlig bygdeavgift som bestäms av miljödomstolen om verksamheten innebär drift av vattenkraftverk, vattenreglering eller vattenöverledning för något annat ändamål än kraftändamål eller ytvattentäkt. Enligt Svensk Energi uppgår bygdeavgifterna årligen till 120–130 miljoner kronor.

Bygdeavgifterna regleras i 6 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Bygdeavgift ska enligt närmare bestämmelser av regeringen användas dels för att förebygga eller minska sådana skador av vattenverksamheten eller anläggningar för denna som inte har ersatts enligt 31 kap. miljöbalken och för att gottgöra sådana skador (dvs. skador för enskilda), dels för att tillgodose allmänna ändamål för den bygd som berörs av vattenverksamheten eller anläggningar för denna.

De närmare föreskrifterna om dispositionen av bygdeavgifterna återfinns i förordningen (1998:928) om bygde- och fiskeavgifter. Den som lider skada av verksamheten får ansöka hos berörd länsstyrelse om bidrag ur avgiftsmedlen om någon ersättning för skadan inte tidigare har bestämts av miljödomstolen. Sedan medel i mån av behov avsatts för sådana bidrag ska resterande avgiftsmedel enligt 6 kap. 8 § användas för lån eller bidrag till investeringar för ändamål som främjar näringsliv eller service i bygden eller annars är till nytta för denna.

Tidigare riksdagsbehandling

Frågor om s.k. bygdemedel eller andra former av återföring av medel från vind- eller vattenkraftsproduktion har behandlats av näringsutskottet vid ett flertal tillfällen de senaste åren (senast hösten 2010, bet. 2010/11:NU2). Utskottet har avstyrkt samtliga motionsyrkanden och vid flera tillfällen upprepat uppfattningen att nuvarande principer även fortsättningsvis ska gälla för statens budgethantering. Detta innebär att statliga inkomster från ett geografiskt område eller från en produktionsanläggning baserade på naturresurser inte ska knytas till statliga utgifter i samma område. Om sådana kopplingar skulle införas skulle korrigeringar behöva göras till dessa kommuner via ett nytt kommunalt utjämnningssystem eller via andra statliga budgetposter, vilket sammantaget leder till det utskottet har betecknat som en svårgenomtränglig statlig budgethantering.

När det gäller frågor om lokala eller regionaliserade skattebaser eller andra former av skatterelaterade varianter på återföring av medel från energiproduktion eller utvinning av naturresurser kan nämnas att frågor av detta slag behandlades av skatteutskottet så sent som i mars 2011 (bet. 2010/11:SkU22). Skatteutskottet instämde enhälligt i näringsutskottets ovan refererade ställningstagande från hösten 2010 (bet. 2010/11:NU2). Därutöver tillade skatteutskottet att den kommunala fastighetsavgiften på

bostäder innebär att kommunerna har fått tillgång till en ny intäktskälla och att det inte fanns anledning att överväga att införa nya fastighetstyper i systemet med kommunal fastighetsavgift.

Vattenprisutredningens syn på ”återföringsfrågan”

I februari 2010 överlämnade den s.k. Vattenprisutredningen ett betänkande till dåvarande miljöminister Andreas Carlgren (SOU 2010:17 Prissatt vatten). I betänkandet redovisades bl.a. olika former av s.k. skade- och kompensationsavgifter, däribland s.k. bygdeavgifter.

Utredningen föreslog att användningsområdet för bygdeavgifter borde ändras så att det i första hand avser investeringar för ändamål som främjar en god vattenmiljö.

Enligt uppgift från Miljödepartementet som redovisas i en uppföljningsrapport från riksdagens miljö- och jordbruksutskott (Biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft – En uppföljning, 2011/12:RFR1) har remissinstanserna varit mycket negativa till förslaget om att ändra inriktningen på bygdeavgifternas användning. Detta gör, enligt departementet, att det blir svårt att gå vidare med förslaget.

Utskottets ställningstagande

Motioner som på olika sätt innefattar önskemål om en mer eller mindre direkt koppling mellan det geografiska område där en naturresurs utvinns eller utnyttjas och statsbudgeten förekommer årligen. Ytterligare varianter på detta tema är önskemål om att fler fastighetstyper – företrädesvis sådana som har anknytning till naturresursutnyttjande – ska inkluderas i underlaget för den kommunala fastighetsavgiften. Det som eftersträvas med dessa förslag är sammantaget att berörda bygder på ett mer direkt sätt ska få del av det överskott som dessa verksamheter genererar.

Utskottet anser dock alltjämt att nuvarande principer även fortsättningsvis ska gälla för statens budgethantering. Detta innebär att statliga inkomster från ett geografiskt område eller från en produktionsanläggning baserade på naturresurser inte ska kopplas till statliga utgifter i samma område. Om sådana kopplingar skulle införas skulle korrigeringar behöva göras till dessa kommuner via ett nytt kommunalt utjämningsystem eller via andra statliga budgetposter, vilket sammantaget leder till, enligt utskottets mening, en svårgenomtränglig statlig budgethantering.

När det gäller den kommunala fastighetsavgiften vill utskottet dessutom erinra om den uppfattning som skatteutskottet framförde så sent som våren 2011, nämligen att den kommunala fastighetsavgiften på bostäder innebär att kommunerna har fått tillgång till en ny intäktskälla och att det inte fanns anledning att överväga att införa fler fastighetstyper i det systemet.

Samtliga motioner i avsnittet avstyrks.

Vissa skärgårdsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Två motioner som gäller vissa skärgårdsfrågor avslås av riksdagen. Utskottet hänvisar bl.a. till insatser inom ramen för den generella näringspolitiken och den regionala tillväxtpolitiken.

Jämför reservation 10 (S).

Motionerna

Det finns en betydande utvecklingspotential i skärgården, sägs det i motion 2011/12:N286 (S). Samhället totalt sett och inte minst staten har ansvar för såväl samhällsservice som en fungerande infrastruktur. Mot den bakgrunden förordar motionärerna att det tas fram en nationell strategi för en levande landsbygd och skärgård.

Ett tillkännagivande från riksdagen om ett strategidokument för åretruntlevande skärgårdskommuner efterfrågas i motion 2011/12:N331 (S). Motionären pekar på att attraktionskraften hos vatten- och kustnära boende har gjort att bostadspriserna i dessa områden nu är oerhört höga, vilket gör att de med vanliga inkomster inte kan bosätta sig i dessa områden. Husen används bara som sommarbostäder och åretruntbefolkningen minskar. Underlaget för samhällsservicen försvinner och därmed även arbetstillfällen.

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

Hösten 2010 avstyrkte utskottet ett par motionsyrkanden om skärgårdsfrågor (bet. 2010/11:NU2). Utskottet konstaterade att de svenska skärgårdarna representerar en unik natur- och kulturmiljö i vilka det ska finnas möjligheter att bo och verka på samma sätt som i andra landsbygdsområden. Vidare ansåg utskottet att de skärgårdsrelaterade frågorna får en sådan uppmärksamhet att ett riksdagsuttalande till stöd för det som sades i de då aktuella motionerna inte ansågs vara nödvändigt.

Skärgårdsfrågor

I Sverige finns det ca 80 000 skärgårdsbor, varav nästan 32 000 folkbokförda på ca 500 öar som saknar landförbindelse. Sverige är därmed den medlemsstat inom EU som har flest bebodda öar.

Under innevarande strukturfondsperiod (2007–2013) omfattas skärgårdarna inte av ett eget program, utan skärgårdsutvecklingen ska i första hand stödjas inom ramen för Landsbygdsprogrammet. Jämfört med tidigare period lägger det programmet tydligare fokus på åtgärder som främjar företagande och som stärker lantbruket och landsbygdsföretagens konkurrensförmåga. Åtgärderna inriktas på lokala insatser för skärgårdar och öar,

där det finns en tydlig koppling till landsbygdspolitikens mål, naturresurser och näringar. Större projekt, t.ex. infrastrukturprojekt, som bedöms ge regionala effekter hör snarare hemma i strukturfondsprogrammen. Skärgårdarna är dock inte uteslutna från strukturfondsmedel om föreslagna åtgärder motsvarar syftet för programmet.

Statligt stöd till Skärgårdarnas Riksförbund

Skärgårdarnas Riksförbund (SRF) är den bofasta kust- och skärgårdsbefolkningens riksorganisation. Förbundet har 15 regionala skärgårdsföreningar.

I maj 2010 beviljade regeringen ett treårigt verksamhetsbidrag till SRF för perioden 2010–2012 (1,5 miljoner kronor för 2010, 1,6 miljoner kronor för 2011 och 1,6 miljoner kronor för 2012). Bidraget ska bl.a. användas till SRF:s arbete med villkor kring sysselsättning, boende, service och miljö, och i dessa frågor är förbundet ett forum för erfarenhetsutbyte mellan landets skärgårdsområden.

Riksdagsfråga om åtgärder för en levande skärgård

I december 2010 besvarade dåvarande it- och regionministern Anna-Karin Hatt en fråga (fr. 2010/11:154) från Billy Gustafsson (S) om vilka åtgärder regeringen vidtar för att skapa förutsättningar för en levande skärgård. Statsrådet framhöll inledningsvis att den regionala tillväxtpolitiken är inriktad mot att stärka den lokala och regionala konkurrenskraften i alla delar av landet. Detta omfattar även skärgårdsområden. Det handlar bl.a. om att ta vara på de unika förutsättningar för individens utvecklingskraft och företags konkurrenskraft som finns i dessa typer av regioner. Statsrådet hänvisade även till regeringens ”strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges alla landsbygder” där samtliga politikområden ska ta ansvar för landsbygdens utveckling.

Vidare omnämndes stödet till Skärgårdarnas Riksförbund och till att staten medfinansierar vissa regionala kollektivtrafikanläggningar, t.ex. kajer som hållplatser. Det extra stödet på 80 miljoner kronor till anslaget Regionala tillväxtåtgärder (1:1) under perioden 2011–2014 lyftes också fram i frågesvaret.

Utskottets ställningstagande

De svenska skärgårdarna representerar en i många stycken unik natur- och kulturmiljö. Sommartid lockas många fritidshusboende, båtfolk och det rörliga friluftslivet till våra kustområden. Vintertid är det glesare mellan besökarna, och det är främst de relativt få som är bofasta året runt i våra skärgårdsområden som då lever och verkar i dessa områden.

Såväl fastboende som sommargäster är beroende av en väl fungerande kommersiell och offentlig service. Det regeringen gör på dessa områden har redovisats tidigare i detta betänkande. Dessa insatser i kombination med generella insatser för att underlätta för företagande bidrar till att göra

det enklare att vara fast bosatt eller sommarboende i våra skärgårdsområden. Det bör även erinras om att den regionala tillväxtpolitiken är inriktad mot att stärka den lokala och regionala konkurrenskraften i alla delar av landet. Vissa riktade insatser förekommer dock, exempelvis i form av stöd till Skärgårdarnas Riksförbund och till vissa infrastrukturanläggningar.

Utskottet anser mot bakgrund av det ovan anförda att det inte finns skäl att ställa sig bakom kraven om en särskild skärgårdsstrategi i linje med vad som efter frågas i motionerna 2011/12:N286 (S) och 2011/12:331 (S). Båda motionerna avstyrks.

Utvecklingen i vissa geografiska områden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden i avsnittet med hänvisning till att åtgärder som begärs för olika delar av landet i första hand ska prövas av de regionala organen och berörda myndigheter.

Motionerna och vissa kompletterande uppgifter

De motioner som berör åtgärder i särskilda län eller regioner förtecknas i bilaga 4. Kompletterande uppgifter om vissa av de frågor som tas upp i respektive motion återfinns också i bilagan.

När utskottet senast behandlade motioner av liknande slag hösten 2010 vidhöll det den principiella uppfattningen att åtgärder och insatser som begärs för olika delar av landet i första hand ska prövas inom ramen för de möjligheter som riksdagen och regeringen anförtror de regionala organen samt i förekommande fall olika myndigheter. Utgångspunkten för denna prövning ska vara det övergripande målet för den regionala tillväxtpolitiken, dvs. utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft. Samtliga då aktuella motionsyrkanden avstyrktes av utskottet. Ställningstagandet ledde inte till några reservationer.

Utskottets ställningstagande

Riksdagens sammansättning ska bl.a. avspegla de geografiska förhållandena runt om i Sverige. Ledamöternas lokala eller regionala förankring kommer emellanåt till uttryck i riksdagsmotioner med önskemål om olika former av insatser i den egna hembygden eller regionen.

I de fall motioner av detta slag har hamnat på näringsutskottets bord har utskottet uttryckt förståelse för att enskilda ledamöter vill uppmärksamma problem eller framgångsrika insatser i vissa regioner eller andra geografiskt avgränsade områden. Samtidigt har utskottet hävdatt uppfattningen att åtgärder och insatser som begärs för olika delar av landet i första hand ska

prövas inom ramen för de möjligheter som riksdagen och regeringen anförtror de regionala organen samt i förekommande fall olika myndigheter. Utgångspunkten för denna prövning ska vara det övergripande målet för den regionala tillväxtpolitiken, dvs. utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft. Utskottet ser inga skäl att ompröva denna hållning och avstyrker därför i berörda delar samtliga de motioner som finns förtecknade i bilaga 4.

Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar de anslag och godkänner de bemyndiganden inom utgiftsområde 19 som regeringen har föreslagit i budgetpropositionen. Samtidigt avslår riksdagen ett antal motionsyrkanden med koppling till anslagen.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S), 2 (MP), 3 (SD) och 4 (V).

Inledning

Som framgår av betänkandets inledningsavsnitt är en av utgångspunkterna för riksdagens behandling av den nu aktuella delen av budgetpropositionen att utgiftsramen för utgiftsområde 19 Regional tillväxt är fastställd för 2012. Den 23 november biföll riksdagen förslaget i budgetpropositionen till fördelning av utgifter på utgiftsområden (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12: FiU1). Detta innebär att ramen för utgiftsområde 19 Regional tillväxt ska uppgå till ca 3,4 miljarder kronor för 2012. De olika anslagen inom ett utgiftsområde fastställs sedan genom ett och samma beslut.

Propositionen

Statsbudgetens utgiftsområde 19 innefattar de tre anslagen Regionala tillväxtåtgärder (1:1), Transportbidrag (1:2) och Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013 (1:3).

Anslaget till regionala tillväxtåtgärder används för regional och central projektverksamhet (inklusive riskkapitalfonder, lånefonder och garantifonder), regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling, sysselsättningsbidrag, såddfinansiering, ersättning för vissa kreditförluster i stödområde B samt stöd till kommersiell service. Vidare får anslaget användas för viss administration, uppföljning och utvärdering samt viss central utvecklingsverksamhet m.m.

Regeringen anser att det även fortsättningsvis bör vara en uppgift för regeringen att fördela anslaget mellan län och anslagsposter och utfärda de föreskrifter som behövs. Vid fördelning av medel mellan länen bör bl.a. behov av medfinansiering av EU:s strukturfonder, stödområdestillhörighet

samt särskilda omställningsproblem vara den huvudsakliga fördelningsnyckeln, med särskilt beaktande av medfinansieringsbehovet av åtgärder inom ramen för det regionala tillväxtarbetet.

Regeringen föreslår en förstärkning av den lokala nivåns arbete med att effektivisera och samordna kommersiell och offentlig service. Anslaget föreslås därför öka med 5 miljoner kronor för 2012 och beräknas öka med 5 miljoner kronor för 2013 och för 2014.

Vidare föreslås en ökning av anslaget med 20 miljoner kronor för 2012 och en beräknad ökning med 15 miljoner kronor för 2013 för att förstärka regionala investeringsstöd. Anslaget föreslås minska med 6 miljoner kronor 2012 för att finansiera ökade utgifter inom anslaget Tillväxtverket (1:4) under utgiftsområde 24 Näringsliv. Anslaget beräknas minska med motsvarande belopp 2013 för samma ändamål.

I budgetpropositionen prioriterar regeringen åtgärder för att möta inbromsningen av ekonomin, för varaktigt högre tillväxt och sysselsättning, för att välfärden ska komma alla till del samt för ett stabilt finansiellt system. För att bidra till detta föreslås och beräknas vissa anslag minska, bl.a. Regionala tillväxtåtgärder (1:1) som beräknas minska med 3 miljoner kronor per år 2013, 2014 och 2015.

Genom riksdagens beslut i samband med regeringens förslag i budgetpropositionen för 2011 tillfördes anslaget för perioden 2012–2014 årligen 20 miljoner kronor för insatser inom kommersiell service.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att ca 1 535 miljoner kronor anvisas under anslaget Regionala tillväxtåtgärder (1:1) för 2012. För åren 2013–2015 beräknas anslaget till ca 1 527, 1 518 respektive 1 493 miljoner kronor.

Det regionala transportbidraget kompenserar företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd för varor och stimulerar till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv. På grund av den ekonomiska krisen 2008 och 2009 har utbetalningarna av transportbidrag varit förhållandevis låga under 2009 och 2010. Företagen i regionen har lägre försäljning och produktion än tidigare, vilket har resulterat i färre transporter. Regeringen gör bedömningen att utbetalningarna kommer att öka under de kommande åren och föreslår att ca 449 miljoner kronor anvisas under anslaget Transportbidrag (1:2) för 2012. För åren 2013–2015 beräknas samma nivå på anslaget.

Anslaget Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013 (1:3) används för utbetalningar av medel från denna fond. Från statens budget sker utbetalningarna inom regionala utvecklingsfonden till de åtta regionala strukturfondsprogrammen inom målet för regional konkurrenskraft och sysselsättning, för vilka Tillväxtverket är förvaltande och attestrande myndighet, samt till programmet Sverige–Norge inom målet för territoriellt samarbete. För de program som redovisas på statens budget beräknas ramen för regionala utvecklingsfonden för programperioden till ca 8 746 miljoner kronor.

Motionerna

Transportstödet är ett av de viktigaste regionalpolitiska instrumenten för att utveckla och behålla företag i hela Sverige, sägs det i motion 2011/12:N333 (S). Motionärerna framhåller vikten av att transportstödet är långsiktigt och hållbart över tid för att inte skapa osäkerhet som kan leda till begränsad investeringsvilja och vilja till ytterligare vidareförädling.

Socialdemokraterna anser att regeringens förslag till ökning av anslagen till regionala tillväxtåtgärder är otillräckliga. I kommittémotion 2011/12:N349 föreslår de i stället att stödet totalt bör ökas med 50 miljoner kronor årligen jämfört med regeringens förslag.

Den fördelningsmodell som används för anslaget 1:1 ifrågasätts i motion 2011/12:N369 (S). Motionärerna anser att systemet är inkonsekvent och varje län får olika anslag per invånare. Beräknings- och bedömningsgrunderna är för en utomstående omöjliga att överblicka. Motionärerna pekar på situationen i Kronobergs län och menar att det bör göras en översyn av det aktuella anslaget så att länen och regionerna har samma förutsättningar att arbeta med regional utveckling och samfinansiering. Systemet bör också präglas av transparens vad gäller fördelningsnycklar etc.

Huvudsakligen motsvarande synpunkter på fördelningen av det regionala utvecklingsanslaget utvecklas i motion 2011/12:N206 (C). Motionären framhåller att det är dags att genomföra en ordentlig genomlysning och revidering av fördelningsystemet. Fördelningen måste vara transparent och bidra till regionförstörande samarbete och tillväxt.

En levande lands- och glesbygd förutsätter tillgång till offentlig service, sägs det i Miljöpartiets kommittémotion 2011/12:N418. Motionärerna säger sig slå vakt om hela riket och anser att det är viktigt med en levande landsbygd så att människor kan bo även utanför de tätbefolkade områdena. För att satsa på servicekontor för att kunna erbjuda bättre offentlig service i hela landet avsätter de 100 miljoner kronor mer än regeringen.

Enligt vad som anförs i motion 2011/12:N422 (SD) vill Sverigedemokraterna öka anslaget till regionala tillväxtåtgärder (1:1) med 46 miljoner kronor utöver vad regeringen har föreslagit för budgetåret 2012. Vidare vill Sverigedemokraterna öka anslaget Transportbidrag (1:2) med 50 miljoner kronor utöver vad regeringen har föreslagit. Ökningen syftar till att kompensera företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd för varor. Därigenom stimuleras till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv.

Antalet drivmedelsstationer i landet fortsätter att minska, vilket drabbar arbetsresandet och företag, konstateras det i Vänsterpartiets partimotion 2011/12:N366. Även besöksnäringen drabbas av den försämrade situationen. Färre mackar betyder också ofta att nedläggningen av dagligvarubutikerna accelererar eftersom detta ofta är en kombinationsnäring. Motionärerna ser positivt på att regeringen ökar stödet men anser det vara otillräckligt för att hejda utvecklingen. De anser att stödet bör öka med 50 miljoner kronor 2012 utöver regeringens förslag.

Vissa kompletterande uppgifter

Fördelningen av anslaget till regionala tillväxtåtgärder

Av budgetpropositionen framgår att regeringen ser behovet av medfinansiering av EU:s strukturfonder, stödområdestillhörighet samt särskilda omställningsproblem som den huvudsakliga fördelningsnyckeln, med särskilt beaktande av medfinansieringsbehovet av åtgärder inom ramen för det regionala tillväxtarbetet. Enligt uppgift från Näringsdepartementet ingår inte variabeln invånarantal i fördelningsnyckeln.

Medfinansieringsbehovet inom ramen för det regionala tillväxtarbetet infördes som en fördelningsvariabel 2002. I samband med att det årliga regleringsbrevet tas fram gör regeringen regelmässigt en analys av om det finns behov av att omfördela medel inom anslaget mellan berörda län eller beslutsfattare.

Översyn av transportbidraget

Av förordningen (2000:281) om regionalt transportbidrag framgår att transportbidrag får lämnas som bidrag till transportkostnaden för godstransporter på järnväg och yrkesmässig trafik på väg eller till sjöss. Transportsträckans längd ska uppgå till minst 401 km. För ytterligare detaljer om stödets utformning hänvisas till den nyssnämnda förordningen.

I regleringsbrevet för 2011 fick Tillväxtverket i uppdrag att se över transportbidraget. Uppdraget avser fördelning och inriktning av stödet, vidareförädling av bär m.m., stimulans till ytterligare vidareförädling samt hållbarhetsperspektivet, framför allt ur ett miljö- och klimatperspektiv. Förslagen ska vara kostnadsneutrala i förhållande till dagens system. Uppdraget skulle ursprungligen ha redovisats senast den 30 september 2011, men har genom ett beslut om ändring av regleringsbrevet förlängts till den 30 mars 2012.

Utskottets ställningstagande

Näringsutskottet har i ett protokollsutdrag från sammanträdet den 11 oktober meddelat finansutskottet att en majoritet i näringsutskottet står bakom regeringens förslag till ram för utgiftsområde 19 Regional tillväxt. Av protokollsutdraget framgår också att representanterna för oppositionspartierna i utskottet står bakom sina respektive förslag till ramar.

Som det tidigare har redovisats beslutade riksdagen den 23 november om utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna. Riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag till ram för det nu aktuella utgiftsområdet.

I det följande behandlar utskottet de motionsyrkanden som har koppling till redovisningen av anslagsförslagen i budgetpropositionen.

När det gäller stöd till kommersiell service hänvisas till det som har anförts tidigare i detta betänkande om dessa frågor. Utskottet konstaterar här endast att regeringen betonar servicefrågornas betydelse för den regio-

nala tillväxten och att ett flertal särskilda satsningar har gjorts på detta område under de senaste åren. Någon ytterligare anslagsökning för detta ändamål i linje med vad som föreslås i några av motionerna kan därför inte anses vara motiverat.

Utskottet är vidare av den uppfattningen att det är ofrånkomligt att det uppkommer vissa "rättvisediskussioner" när det gäller fördelningen av anslaget Regionala tillväxtåtgärder (1:1) till regionala aktörer och andra beslutsfattare. Utskottet anser dock, liksom regeringen, att det även fortsättningsvis bör vara en uppgift för regeringen att fördela detta anslag mellan län och anslagsposter och utfärda de föreskrifter som behövs. Den behovsanalys som regeringen årligen gör i samband med att det årliga regleringsbrevet tas fram borgar för att fördelningen kan anpassas på ett sådant sätt att resurserna hamnar där de gör mest nytta.

Avslutningsvis vill utskottet erinra om att det pågår en utredning om transportbidragets omfattning och utformning. Innan utredningen har presenterat sina slutsatser saknas det skäl för riksdagen att agera i linje med vad som efterfrågas i motionerna 2011/12:N333 (S) och 2011/12:N422 (SD).

Sammantaget innebär detta att utskottet tillstyrker regeringens förslag till anslag och bemyndiganden inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt och avstyrker samtliga de i avsnittet aktuella motionerna i berörda delar.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Den regionala tillväxtpolitikens inriktning, punkt 1 (S, MP, V)

av Lars Johansson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örn-fjäder (S), Ann-Kristine Johansson (S), Börje Vestlund (S), Karin Åström (S), Kent Persson (V) och Lise Nordin (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12: MJ469 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkande 13,

2011/12: N303 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 1,

2011/12: N342 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkandena 1, 2 och 4–6,

2011/12: N353 av Louise Malmström och Håkan Bergman (båda S) och

2011/12: N423 av Isak From m.fl. (S) yrkandena 1–3 och

avslår motionerna

2011/12: N212 av Anders Andersson (KD),

2011/12: N287 av Anne Marie Brodén m.fl. (M) och

2011/12: N412 av Olle Thorell (S).

Ställningstagande

I Sverige ska människor ha frihet att förverkliga sina drömmar. Välfärd och möjligheter ska komma alla till del. En rättvis och fungerande regionalpolitik måste utgå ifrån att hela landet hänger ihop och att vi är beroende av varandra. Vi kan inte acceptera att regionalpolitiken reduceras till en politik utan ambitioner för gles- och landsbygd. Regionalpolitiken måste i stället bli ett kraftfullt verktyg för en rättvis utveckling i hela landet.

Med instämmande i vad som sägs i Socialdemokraternas kommittémotion 2011/12: N342 vill vi understryka att den övergripande regionalpolitiska utgångspunkten måste vara att den ekonomiska tillväxten är summan av tillväxten i landets alla delar. De statliga insatserna måste därför inriktas på att göra det möjligt för regionerna att utvecklas efter sina olika förutsättningar. Det handlar om att skapa en värdeburen långsiktigt ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling, med väl fungerande lokala arbetsmarknadsregioner och en god servicenivå i alla delar av lan-

det. Såväl de snabbväxande storstadsregionernas utmaningar som de mindre regionernas problem – exempelvis utflyttning, strukturell arbetslöshet och skev åldersstruktur – måste hanteras.

Problemet med den skeva ålderssammansättningen har i betydande utsträckning negligerats av regeringen. Sverige står inför en besvärlig demografisk utveckling som på många sätt kommer att innebära förändrade behov av kommunernas olika välfärdstjänster. För vissa mindre regioner kommer den överskuggande framtidsutmaningen därför vara att klara vården och omsorgen. För att kunna garantera en likvärdig välfärd för alla – oavsett var i landet man bor – måste solidariteten mellan landets olika delar utvecklas och förstärkas.

Vi sluter också upp bakom det som sägs i den ovan nämnda motionen om att globaliseringens effekter måste beaktas på ett betydligt mer genomtänkt sätt än hittills inom ramen för den regionala tillväxtpolitiken. När länder som Kina, Indien och Brasilien integreras i den globala ekonomin innebär det både utmaningar och möjligheter för ett litet exportberoende land som Sverige. Dessa utmaningar och möjligheter måste finnas högt på agendan när frågor om regional tillväxt diskuteras.

Det som sägs i motionen om storstädernas roll i den nationella ekonomin vill vi också lyfta fram. Väl fungerande storstadsregioner är utan tvekan viktiga för Sveriges framtida konkurrenskraft. Storstädernas förutsättningar för konkurrenskraftiga kunskapskluster för globala marknader och potentialen i den kunskapsintensiva tjänstesektorn och de kreativa näringarna måste tas till vara. Samtidigt måste storstädernas problem hanteras. Vi vill att den nationella nivån, tillsammans med storstadsregionernas företrädare, utformar en strategi för att utveckla storstädernas möjligheter. Miljöfrågor, integration, kamp mot brottslighet samt bostadsinfrastruktur- och utbildningsfrågor måste få särskilt utrymme i en sådan strategi. Just integrationsfrågorna anser vi länge har behandlats styvmoderligt inom den regionala tillväxtpolitiken. Vi står därför bakom kravet i motion 2011/12: N353 (S) om att det bör upprättas en handlingsplan för integration inom politikområdet.

Det vi anför ovan om behovet av en storstadsstrategi innebär inte att vi ser ett motsatsförhållande mellan storstäder och landsbygd. Även för att stärka utvecklingen på landsbygden krävs det en tydlig strategi och konkreta åtgärder. En sådan strategi måste innehålla åtgärder som förbättrat stöd till näringslivsutveckling, stöd till småföretag och företag som drivs i sociala former samt kooperativ form, förbättrad tillgång till offentlig och kommersiell service och riskkapital samt investeringar i kommunikationer och infrastruktur.

Bristen på kapital för landsbygdsföretagare är en fråga som uppmärksammas i motion 2011/12:N423 (S). Vi instämmer med motionären i att det finns skäl att se över den förordning som reglerar det lokala investeringsstödet med ambitionen att göra den mer följsam för en aktiv utveckling av näringslivets lokalbehov och med hänsyn till berörda inlandskommuner

faktiska och fysiska förutsättningar. Ett annat sätt att stimulera både det lokala engagemanget och utbudet av kapital är att uppmuntra olika former av lokal ekonomi. I motion 2011/12:MJ469 (MP) lyfts dessa frågor fram, och vi står bakom dessa tankegångar.

Vidare ser vi en poäng i det som framförs i motion 2011/12:N303 (V) om vikten av en bättre samordning av de regionalpolitiska frågorna. Regeringen bör därför ges i uppdrag att samordna alla landsbygds- och regionalpolitiska frågor i Regeringskansliet.

Sammantaget innebär det anförda att vi tillstyrker motionerna 2011/12:N342 (S), 2011/12:N353 (S), 2011/12:N423 (S), 2011/12:MJ469 (MP) och 2011/12:N303 (V) i berörda delar. Övriga motioner i avsnittet avstyrks.

2. EU:s strukturfonder, punkt 2 (S, MP, V)

av Lars Johansson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örnfjäder (S), Ann-Kristine Johansson (S), Börje Vestlund (S), Karin Åström (S), Kent Persson (V) och Lise Nordin (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:N342 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 7 och avslår motionerna 2011/12:N218 av Marianne Åhman (FP) yrkandena 1 och 2 samt 2011/12:N289 av Lars-Axel Nordell (KD).

Ställningstagande

I EU:s strukturfondsprogram finns betydande resurser tillgängliga för olika insatser med bäring mot regional utveckling och tillväxt. I utvärderingar har det konstaterats att programmen har en del kortsiktiga positiva sysselsättningseffekter, men samtidigt saknas det belägg för att insatserna skulle påverka den långsiktiga tillväxten i regioner och företag. Enligt vår uppfattning är detta bekymrande.

Vi anser att Sverige måste få bättre utväxling av de resurser som kanaliseras via EU-programmen. Kortsiktiga resultat måste också resultera i långsiktiga effekter. De projekt som bedrivs inom ramen för programmen måste i större utsträckning än i dag syfta till att varaktigt påverka de grundläggande förutsättningarna för långsiktig ekologisk, social och ekonomisk utveckling, dvs. insatserna bör, enligt vår uppfattning, i större utsträckning ha karaktären av investeringar.

Med det ovan sagda tillstyrker vi motion 2011/12:N342 (S) i berörd del. Övriga motioner i avsnittet avstyrks i berörda delar.

3. Organisering och lokalisering av myndigheter, punkt 3 (S, V)

av Lars Johansson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örn-fjäder (S), Ann-Kristine Johansson (S), Börje Vestlund (S), Karin Åström (S) och Kent Persson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:N202 av Arhe Hamednaca (S),

2011/12:N204 av Jasenko Omanovic (S),

2011/12:N216 av Peter Hultqvist m.fl. (S) och

2011/12:N302 av Fredrik Lundh Sammeli (S) samt

avslår motionerna

2011/12:N281 av Karin Nilsson (C) och

2011/12:N325 av Lena Asplund (M).

Ställningstagande

Statlig verksamhet fyller en mycket viktig roll på många platser i vårt land. Det handlar om att kunna erbjuda offentlig service på likvärdiga villkor oavsett om man bor i en stad eller på landsbygden. Därutöver fungerar statliga aktörer ofta som mycket viktiga arbetsgivare i områden där utbudet av arbetstillfällen är begränsat.

Mot den bakgrunden ser vi det som bekymmersamt att en rad omorganisationer inom den statliga förvaltningen har lett till att statlig verksamhet har försvunnit från mindre orter och lett till koncentrationer i stora regionala centrum. Vi instämmer i vad som sägs i motion 2011/12:N204 (S) om att regionalpolitiska aspekter borde beaktas på ett bättre sätt vid omorganisationer av den statliga förvaltningen. Kraven kan skärpas genom att – så som anförs motionerna 2011/12:N216 (S) och 2011/12:N302 (S) – det regionalpolitiska perspektivet ges större tyngd i de regleringsbrev och ägardirektiv som regeringen ansvarar för. Där är det möjligt att ge tydliga och skarpa signaler om ansvaret för att stödja den regionala utvecklingskraften runt om i landet. När nya myndigheter startas bör lokaliseringsfrågan alltid prövas från ett regionalpolitiskt perspektiv, och alla tendenser till s.k. återlokalisering måste motarbetas. Vi anser också att det kan finnas skäl att ta fram en plan för utlokalisering av statliga verk och myndigheter från Stockholm. I en sådan plan får dock inte storstädernas förorter glömmas bort. Vi tillstyrker därför det som sägs i motion 2011/12:N202 (S) om att regeringen vid lokalisering av offentliga myndigheter även bör överväga storstädernas förorter som ett alternativ.

Samtliga de nu omnämnda motionerna tillstyrks. Övriga motioner i avsnittet avstyrks.

4. Organisering och lokalisering av myndigheter, punkt 3 (SD) av Lars Isovaara (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:N302 av Fredrik Lundh Sammeli (S) och avslår motionerna 2011/12:N202 av Arhe Hamednaca (S), 2011/12:N204 av Jasenko Omanovic (S), 2011/12:N216 av Peter Hultqvist m.fl. (S), 2011/12:N281 av Karin Nilsson (C) och 2011/12:N325 av Lena Asplund (M).

Ställningstagande

Storstadscentreringen är alldeles för stor när det gäller frågor om lokalisering av statlig verksamhet. När sådan verksamhet har rationaliserats och omorganiserats har det i alldeles för stor omfattning inneburit att den har försvunnit från mindre orter. Det innebär i sin tur att samhällsservicen, som är viktig för den enskilda individen och i mycket stor utsträckning för företagare, blir mycket svårtillgänglig. Statlig verksamhet finns redan till största delen i de s.k. tillväxtregionerna, vilket bidrar till att öka den regionala obalansen. Med dagens teknik är det fullt möjligt att utlokalisera en stor del av den statliga verksamheten till orter i glesbygden. Modernare lösningar skulle göra det möjligt för inlands- och glesbygdskommunerna att behålla viktiga arbetsplatser och därmed ge reella förutsättningar för utveckling och tillväxt.

Även när det gäller statliga affärsdrivande verk borde en stor del av den administrativa verksamheten förläggas till de regioner där verksamheten har sitt huvudsakliga ursprung. Enligt min uppfattning bör det införas en tydlig markering i regleringsbrev och direktiv om det regionalpolitiska ansvaret. Vikten av att alla medverkar till att de regionalpolitiska målen uppnås vad gäller statliga myndigheter och verk bör särskilt understrykas.

Det är också mycket angeläget att lokaliseringsfrågan alltid prövas från ett regionalpolitiskt perspektiv när nya myndigheter ska startas. Jag anser också att det är hög tid att ta initiativ till en plan för utlokalisering av statliga verk och myndigheter från Stockholm.

Sammantaget innebär detta att jag tillstyrker motion 2011/12:N302 (S). Övriga motioner i avsnittet avstyrks.

5. **Kommersiell och offentlig service på landsbygden, punkt 4 (S)**

av Lars Johansson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örfjäder (S), Ann-Kristine Johansson (S), Börje Vestlund (S) och Karin Åström (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:N283 av Gunnar Sandberg m.fl. (S),

2011/12:N328 av Carin Runeson m.fl. (S),

2011/12:N342 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 8 och

2011/12:N344 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 4 och

avslår motionerna

2011/12:MJ469 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkandena 8 och 16,

2011/12:N219 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,

2011/12:N248 av Jan R Andersson m.fl. (M) yrkande 1,

2011/12:N249 av Jan R Andersson och Sten Bergheden (båda M) yrkandena 1, 2 och 5,

2011/12:N303 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkandena 2, 4 och 5,

2011/12:N351 av Rune Wikström (M) och

2011/12:N379 av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning är det oansvarigt av regeringen att inte göra mer för att stoppa den negativa utvecklingen på serviceområdet i landets mer glesbefolkade områden. Fler och fler landsbygdsbor får allt längre till dagligvarubutiker, drivmedelsstationer och olika former av kommersiell service.

Vi instämmer i vad som sägs i motion 2011/12:N342 (S) om att tillgängligheten till myndighetsutövande statliga funktioner måste värnas oavsett var man bor i landet. Medborgarnas tillgång till fungerande samhällsinstitutioner är en förutsättning för trygghet och ekonomisk utveckling. Marknadslösningar eller rationaliseringsåtgärder får inte ersätta medborgarnas rätt till en tillgänglig samhällsservice.

Vi står också bakom önskemålen i motion 2011/12:N344 (S) om ett tillkännagivande om möjligheterna att förbättra tillgången till kommersiell och offentlig service. Även yrkandet i motion 2011/12:N283 (S) om att förbättra tillgången till kommersiell service till småföretagare och boende i hela landet står vi bakom. Motion 2011/12:N328 (S) om en likvärdig samhällsservice var man än bor i landet tillstyrker vi också. Övriga motioner i avsnittet avstyrks.

6. Kommersiell och offentlig service på landsbygden, punkt 4 (MP)

av Lise Nordin (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:MJ469 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkandena 8 och 16 samt avslår motionerna

2011/12:N219 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,

2011/12:N248 av Jan R Andersson m.fl. (M) yrkande 1,

2011/12:N249 av Jan R Andersson och Sten Bergheden (båda M) yrkandena 1, 2 och 5,

2011/12:N283 av Gunnar Sandberg m.fl. (S),

2011/12:N303 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkandena 2, 4 och 5,

2011/12:N328 av Carin Runeson m.fl. (S),

2011/12:N342 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 8,

2011/12:N344 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 4,

2011/12:N351 av Rune Wikström (M) och

2011/12:N379 av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

Ställningstagande

I Sverige, liksom i övriga världen, pågår en urbanisering. Landsbygden töms på folk medan de större städerna växer starkt. Utvecklingen innebär betydande utmaningar på båda håll, men här vill jag främst uppmärksamma problemen med det försämrade serviceutbudet på landsbygden.

Utflyttningen från landsbygden gör att underlaget för servicen försvinner. Människor lämnas kvar på orter där samhällsansvaret närmast har abdikerat. Utredningen om utveckling av lokal service i samverkan (SOU 2009:92) innehåller många viktiga förslag på lösningar att förändra en pågående negativ utveckling.

Förvånande nog har regeringen dock valt att helt ignorera dessa goda idéer. Jag anser att det är absolut nödvändigt att ta itu med en utveckling som leder till en alltmer urholkad service runt om i landet. I linje med vad som anförs i motion 2011/12:MJ469 (MP) och i den nyssnämnda utredningen vill jag att en ny servicestruktur där gemensamma statliga och kommunala servicecentrum och servicepunkter ska utgöra en grundstruktur över hela landet för service till medborgare och företag.

På landsbygden är man ofta hänvisad till bilen som transportmedel. När en bensinstation slår igen kan det innebära att man som landsbygdsbo måste åka längre bort för att få tag i drivmedel. Följden blir bl.a. att växt-
husgasutsläppen ökar. Jag sympatiserar med de insatser som byalag och

föreningar gör för att finna lösningar. Konceptet bymack är i sammanhanget en framkomlig väg som behöver uppmuntras och stödjas effektivt. Jag anser också att det bör vara möjligt att få s.k. mackstöd för biogas och att möjligheterna för landsbygdsföretagare att få mikrokrediter utökas.

Med det anförda tillstyrks motion 2011/12:MJ469 (MP) i berörda delar. Övriga motioner i avsnittet avstyrks i berörda delar.

7. Kommersiell och offentlig service på landsbygden, punkt 4 (SD)

av Lars Isovaara (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:N344 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 4 och avslår motionerna

2011/12:MJ469 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkandena 8 och 16,

2011/12:N219 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,

2011/12:N248 av Jan R Andersson m.fl. (M) yrkande 1,

2011/12:N249 av Jan R Andersson och Sten Bergheden (båda M) yrkandena 1, 2 och 5,

2011/12:N283 av Gunnar Sandberg m.fl. (S),

2011/12:N303 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkandena 2, 4 och 5,

2011/12:N328 av Carin Runeson m.fl. (S),

2011/12:N342 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 8,

2011/12:N351 av Rune Wikström (M) och

2011/12:N379 av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

Ställningstagande

Jag står bakom det som sägs i motion 2011/12:N344 (S) om att tillgång till offentlig och kommersiell service är en förutsättning för att nya företag ska växa fram även utanför storstadsområdena samt för möjligheterna att kunna rekrytera nya medarbetare. Ett tillkännagivande i linje med vad som efterfrågas i motionen gör att övriga motioner i det här aktuella avsnittet kan avstyrkas.

8. Kommersiell och offentlig service på landsbygden, punkt 4 (V)

av Kent Persson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:N303 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkandena 2, 4 och 5 samt avslår motionerna

2011/12:MJ469 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkandena 8 och 16,

2011/12:N219 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,

2011/12:N248 av Jan R Andersson m.fl. (M) yrkande 1,

2011/12:N249 av Jan R Andersson och Sten Bergheden (båda M) yrkandena 1, 2 och 5,

2011/12:N283 av Gunnar Sandberg m.fl. (S),

2011/12:N328 av Carin Runeson m.fl. (S),

2011/12:N342 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 8,

2011/12:N344 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 4,

2011/12:N351 av Rune Wikström (M) och

2011/12:N379 av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

Ställningstagande

Medborgare och företag har rätt att få del av offentlig service på ett likvärdigt sätt utifrån de lokala förutsättningarna, oavsett om man bor i tätort eller på landsbygden. Jag instämmer i vad som sägs i motion 2011/12: N303 (V) om att nedmonteringen av den statliga servicen har accelererat på ett katastrofalt sätt under 2000-talet och att det behövs kompletta servicekontor i varje kommun för att samordna statlig, kommunal och privat service i linje med vad som föreslogs av utredningen om lokal service i samverkan (SOU 2009:92). Enligt min mening bör regeringen också ge tydliga direktiv till de statliga myndigheterna att samarbeta över myndighetsgränserna och med kommunerna för att ge medborgarna den service de har rätt till.

Även den lokala kommersiella servicen i landsbygden måste stärkas. Jag anser, i likhet med vad som sägs i den nyssnämnda motionen, att regeringen bör ta initiativ som säkerställer att den småskaliga handeln med dagligvaror ges rimliga marknadsmässiga villkor. De mackar som finns kvar på landsbygden står inför liknande problem som lanthandeln. På landsbygden där kollektivtrafiken är begränsad behövs bilen för att människor ska kunna resa till arbete och fritidsaktiviteter, och det måste finnas möjlig-

heter att tanka drivmedel inom rimliga avstånd. Enligt min uppfattning bör regeringen skyndsamt återkomma med förslag som säkerställer den kommersiella servicen för landsbygdsbefolkningen.

Med det anförda tillstyrks motion 2011/12:N303 (V) i berörda delar. Övriga motioner i avsnittet avstyrks.

9. Återföring av medel från vatten- och vindkraft samt vissa andra naturresurser, punkt 5 (V)

av Kent Persson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:N303 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 12 och avslår motionerna

2011/12:N237 av Anders Sellström (KD),

2011/12:N326 av Lena Asplund och Ulf Berg (båda M),

2011/12:N338 av Saila Quicklund och Eva Lohman (båda M),

2011/12:N339 av Saila Quicklund och Eva Lohman (båda M),

2011/12:N341 av Lars Beckman och Johan Johansson (båda M),

2011/12:N377 av Emil Källström och Helena Lindahl (båda C) och

2011/12:N395 av Per Åsling och Kenneth Johansson (båda C).

Ställningstagande

Den tidiga exploateringen av Norrland hade vissa unkna drag av imperialism som dessvärre ännu hänger kvar. Naturresurser exploateras och överskottet skickas i väg till Stockholm, bl.a. i form av avkastning från statliga bolag som LKAB, Vattenfall och Sveaskog. Det återflöde som sipprar tillbaka till de berörda områdena under beteckningen regionala tillväxtmedel får betraktas som marginella i jämförelse.

Med instämmande i det som sägs i Vänsterpartiets partimotion 2011/12: N303 vill jag uppmärksamma frågan om ett ökat återflöde till de kommuner och bygder som har vattenkraft, vindkraft och gruvor inom sina kommungränser. Ett lokalt utvecklingskapital skulle exempelvis kunna skapas genom att 1 öre per producerad kilowatt återförs direkt till de kraftproducerande kommunerna. Det är också viktigt att uppmuntra lokalt engagemang och lokalt ägande som drivkrafter för att utveckla landsbygden.

Den nyssnämnda motionen tillstyrks i berörd del. Övriga motioner i avsnittet avstyrks.

10. Vissa skärgårdsfrågor, punkt 6 (S)

av Lars Johansson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örn-fjäder (S), Ann-Kristine Johansson (S), Börje Vestlund (S) och Karin Åström (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2011/12:N286 av Billy Gustafsson m.fl. (S) och 2011/12:N331 av Catharina Bråkenhielm (S).

Ställningstagande

Det finns en betydande utvecklingspotential i skärgården. Det är emellertid ett stort problem att antalet åretruntboende minskar i dessa områden. Detta leder i sin tur till att underlaget för samhällsservice blir otillräckligt. Service i form av affär, kollektivtrafik, skola, äldreboende m.m. är viktiga funktioner för att människor ska kunna bo kvar i skärgården året runt. I takt med att samhällsservicen avvecklas försvinner även värdefulla arbetstillfällen. De fastboende drabbas förstås mest av denna onda spiral, men även alla de som frekventerar våra skärgårdsområden som turister kommer att möta ett allt mindre utbud av kommersiell och offentlig service.

Både ur sysselsättningsperspektiv och med hänsyn till ambitionerna att ha en levande landsbygd året runt är det nödvändigt att samhället stöder utvecklingsmöjligheterna i våra skärgårdsområden på ett bättre sätt.

Mot denna bakgrund anser vi att det behövs en nationell strategi för en levande landsbygd och skärgård. Detta överensstämmer med vad som efterfrågas i motionerna 2011/12:N286 (S) och 2011/12:N331 (S). Båda motionerna tillstyrks sålunda.

Särskilda yttranden

1. Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt, punkt 8 (S)

Lars Johansson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örnfjäder (S), Ann-Kristine Johansson (S), Börje Vestlund (S) och Karin Åström (S) anför:

Socialdemokraterna anser att Sverige behöver en ny färdriktning. Vi vill ha ett samhälle där välfärd och möjligheter kommer alla till del, och där hinder för människors frihet rivs så att de kan förverkliga sina drömmar. Vi vill utveckla Sverige till att bli ett mer modernt, jämställt och framåtblickande samhälle byggt på gemenskap, solidaritet, rättvisa, kreativitet och trygghet.

Vi kan aldrig acceptera arbetslösheten. Full sysselsättning är det övergripande målet för den socialdemokratiska ekonomiska politiken. Sverige har inte råd med det slöseri som arbetslösheten innebär. En förutsättning för att minska arbetslösheten och öka sysselsättningen är ett mer jämställt samhälle.

När män och kvinnor delar på ansvaret för jobb och familj förbättras både den ekonomiska tillväxten och människors livskvalitet. Kvinnor och män ska ha samma frihet och självständighet, samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter och lika makt att forma sina liv. När alla har ett arbete blir Sverige rikt, både ekonomiskt och mänskligt. Alla har en skyldighet att bidra till samhällets utveckling utifrån sina förutsättningar. Med fler människor i arbete klarar vi att finansiera utbildning, vård och omsorg för alla.

Vi har högre ekonomiska ambitioner för Sverige än vad regeringen har. Sverige ska ligga i framkant av utvecklingen även i framtiden. Därför krävs handlingskraft redan i dag. Socialdemokraterna har en ny ekonomisk politik. Sverige ska använda varenda skattekrona rätt för att säkra framtidens tillväxt. Vi har en tydlig vision för att göra Sverige till en konkurrenskraftig, kunskapsbaserad ekonomi. Om Sverige ska stå starkt i framtiden måste vi konkurrera med hög kompetens och goda arbetsvillkor, inte med låga löner.

Regeringens ensidiga ekonomiska politik baserad på stora skattesänkningar har nått vägs ände. Utanförskapet är oförändrat, arbetslösheten har ökat, klyftorna och barnfattigdomen har växt, liksom de ekonomiska skillnaderna mellan könen. Fler är långtidsarbetslösa, bostadsbyggandet har minskat och skolresultaten försämrats. Sverige behöver en ny färdriktning också för den ekonomiska politiken.

Läget i världsekonomin är allvarligt. Risken för recession i Europa är uppenbar. Det ställer stora krav på den ekonomiska politiken även i Sverige. Starka offentliga finanser är avgörande. Nu gäller det att göra rätt saker. Vi vill prioritera investeringar i det som också långsiktigt bygger Sverige starkt – utbildning, infrastruktur och bostäder.

Då behöver den svenska konkurrenskraften utvecklas. Sverige behöver en förstärkt strategisk samverkan mellan staten, näringslivet och akademien med mer av samarbete och gemensamma prioriteringar av såväl forskningsresurser som utbildning.

Ökade klyftor ger inte fler jobb och en bättre ekonomisk utveckling, utan ekonomin växer genom att människorna växer. Strävan efter ekonomisk utveckling och ökad jämlikhet är två sidor av samma mynt. Det ska alltid krävas av den enskilde att denne gör rätt för sig efter bästa förmåga. Men var och en ska också veta att samhället fungerar och möjliggör ett bättre liv för alla. Detta är kärnan i vad vi kallar värdeburen tillväxt, en moralisk ekonomisk utveckling.

Miljöproblemen kräver investeringar och tuffa miljökrav. Sverige ska ta sin del av miljöansvaret och gå före på miljöområdet. Sverige ska vara först med att använda framtidens miljövänliga teknik. Då krävs investeringar i järnväg och kollektivtrafik, ett nytt klimatinvesteringsprogram och stimulanser av mer miljövänliga bilar.

Vi tror på ett modernt arbetsliv där de anställdas intressen står i centrum. Vi tror även på ett arbetsliv där människor trivs, har möjligheter till inflytande över sin arbetssituation och kan utvecklas i jobbet. Det är en avgörande del av den kunskapsbaserade ekonomi och den värdeburna tillväxt som vi vill se för Sverige.

Sverige behöver en ny färdriktning där alla tillsammans är med och tar ett gemensamt ansvar för att hålla ihop vårt land. De som tjänar allra bäst kan bidra lite mer i ett tufft ekonomiskt läge. Genom en aktiv social investeringspolitik kan barnfattigdomen avskaffas, fler barn och unga ges en god utbildning, möjligheterna till kulturupplevelser öka och fler komma i arbete. Då får vi ett bättre samhälle för alla.

Riksdagen har genom sitt beslut den 23 november 2011 (bet. 2011/12:FiU1) fastställt andra ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i statens budget och gjort en annan beräkning av statens inkomster för 2012 än vad som skulle bli fallet med det förslag som Socialdemokraterna lagt fram i motion 2011/12:Fi240. Därmed gäller att de samlade utgifterna för utgiftsområde 19 Regional tillväxt inte får överstiga ca 3,4 miljarder kronor 2012. Efter detta återstår frågan om hur anslagen inom ramarna ska fördelas.

Socialdemokraternas förslag på utgiftsområdet överstiger denna nivå och kan således formellt inte tas upp till behandling. Vi anser också att det budgetförslag vi står bakom ska betraktas som ett sammanhållet paket och

att någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. Därmed väljer vi att lägga fram ett särskilt yttrande som redovisar vilken inriktning vi vill se på politiken inom utgiftsområde 19.

Vi vidhåller vår uppfattning och anser att utgiftsområde 19 Regional tillväxt borde ha tillförts ytterligare 50 miljoner kronor på det sätt som framgår av motion 2011/12:N349 (S). Vårt motiv till ökningen är att vi anser att regeringens stöd till kommersiell och offentlig service är otillräckligt. Vi sluter också upp bakom kraven i motion 2011/12:N369 (S) om att den modell som används vid fördelning av anslaget Regionala tillväxtåtgärder (1:1) bör ses över. Nuvarande system är inkonsekvent och bedömningsgrunderna är svåra att överblicka. Vidare anser vi att den pågående översynen av transportstödet bör innebära att detta stöd blir långsiktigt och hållbart över tid för att inte skapa en osäkerhet som riskerar att begränsa investeringsviljan och viljan till vidareförädling i norra Sverige. Detta ligger i linje med vad som sägs i motion 2011/12:N333 (S).

Våra principiella uppfattningar om den regionala tillväxtpolitiken framgår även av de övriga ställningstaganden vi gjort i detta betänkande, inte minst i avsnittet om den regionala tillväxtpolitikens inriktning.

2. Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt, punkt 8 (MP)

Lise Nordin (MP) anför:

Sverige har fantastiska möjligheter att genom klimatsmarta investeringar skapa många nya arbetstillfällen, forma ett hållbart samhälle och bygga vårt land starkare inför framtiden. Miljöpartiets vision är ett Sverige med 100 % förnybar energi, energieffektiva bostäder och snabba och punktliga järnvägstransporter. Den ekonomiska oron gör det än viktigare att göra framtidsinvesteringar som både löser ekonomiska problem på kort sikt och miljöproblem långt in i framtiden.

Det osäkra ekonomiska läget i omvärlden ökar trycket på alla politiska partier att tydliggöra vilka prioriteringar man gör för att bygga ekonomin stark även på längre sikt. I det gröna alternativet till regeringens budgetförslag presenteras därför åtgärder för mer framtidstro och bättre fördelning av de gemensamma resurserna.

För mig och Miljöpartiet är det självklart att göra effektiva statsfinansiella prioriteringar. Inom det reformutrymme som finns att tillgå måste långsiktiga investeringar prioriteras. Dessutom måste klyftorna i samhället minskas genom omfördelningar inom ramen för skattesystemet.

Miljöpartiets budgetmotion 2011/12:Fi241 (MP) håller fokus på investeringar som betalar sig både nu och i framtiden. Ökad kvalitet i skolan och investeringar som gör Sverige till ett klimatsmartare samhälle är områden som är särskilt viktiga. Det finns knappast någon bättre investering än kunskap.

Varje krona som i dag läggs på skolan kommer att betala sig på sikt. Det här är investeringar som ger utrymme för nya idéer att växa fram och för svenska innovationer att industrialiseras. Det kräver också en företagarpolitik där alla som bär på idéer till företag får möjlighet att förverkliga dem och där små företag får växa.

En annan viktig komponent i den gröna ideologin är ansvaret för att hålla ihop samhället, att ge en hjälpande hand till dem som är sjuka eller som riskerar att hamna utanför samhället. I det gröna budgetalternativet föreslås även en kraftigt förbättrad sjukförsäkring. Vidare tas de första stegen till att avskaffa en av de värsta skamfläckarna i det svenska samhället: den växande gruppen barn som lever i fattiga familjer. Människor kan välja mycket i livet, men inte i vilken familj de föds.

För Miljöpartiet är budgetöverskott och varsamhet med statens finanser inte målet med politiken. Det är ett verktyg för att skapa ett hållbart samhälle med mindre klyftor och god miljö – ett samhälle som med gott samvete kan lämnas över till kommande generationer.

En riksdagsmajoritet har emellertid genom beslut den 23 november 2011 (bet. 2011/12:FiU1) fastställt andra ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten än vad som skulle bli fallet med vårt förslag. Genom detta beslut har riksdagen även avslagit Miljöpartiets förslag till utgiftsramar och därmed förutsättningarna för vårt budgetförslag. Jag anser inte heller att någon eller några delar kan brytas ut ur detta budgetalternativ och behandlas isolerat utan att det måste betraktas som en helhet. Av dessa skäl tar jag inte del i beslutet om anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt. Jag väljer i stället att i detta särskilda yttrande redogöra för huvuddragen i våra prioriteringar.

En levande lands- och glesbygd förutsätter tillgång till offentlig service. Jag står därför bakom det som sägs i Miljöpartiets kommittémotion 2011/12: N418 om vikten av att slå vakt om en levande landsbygd med möjligheter för människor att bo även utanför tätbefolkade områden. I likhet med vad som sägs i den nyssnämnda motionen anser jag att det bör avsättas 100 miljoner kronor mer än vad regeringen har föreslagit för att inrätta servicekontor som kan erbjuda bättre offentlig service i hela landet.

Min principiella uppfattning om den regionala tillväxtpolitikens inriktning framgår även av de övriga ställningstaganden jag gjort i detta betänkande, inte minst i avsnittet som behandlar just den regionala tillväxtpolitikens inriktning.

3. Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt, punkt 8 (SD)

Lars Isovaara (SD) anför:

Sverigedemokraterna är ett Sverigevänligt, socialkonservativt parti som idémässigt till viss del även har inspirerats av den svenska folkhemstanken. Det handlar om att kombinera principen om grundläggande social rättvisa med traditionella värdekonservativa idéer. Det övergripande målet med

Sverigedemokraternas politik är att skapa ett välmående samhälle – ett folkhem – präglad av trygghet, harmoni och solidaritet. Erfarenheter från Sveriges historia och omvärlden visar att de viktigaste faktorerna för att kunna skapa ett sådant samhälle är småskalighet, en fungerande rättstat, en stark gemensam identitet och grundläggande social rättvisa. Några nyckelord i partiets politik är förvaltare, stabilitet, trygghet, kontinuitet och omtanke.

I det Sverige som jag vill se kan svenska löntagare känna sig trygga med att deras intressen står i främsta rummet. Grunden för välfärd och trygghet är arbete. Av den anledningen tar Sverigedemokraterna sikte mot full sysselsättning och vill samtidigt motverka såväl regeringens lönedumpningspolitik som andra partiers bidragslinje.

Det Sverige som jag vill se är ett land som är präglad av hänsyn och trygghet, ett land där medborgarna känner samhörighet och därigenom en naturlig tillit till andra medborgare. Sverigedemokraterna vill bygga ett land där frihet och öppenhet är ledord för alla och där det svenska kulturarvet värnas. Det är ett land där folkhemmet är byggt på en gemensam värdegrund och på svenskarnas rätt att utveckla sin kultur på egna villkor.

Sverige bör föra en ansvarsfull invandringspolitik. I Sverige bör tidigare generationers samlade kunskap och erfarenhet föras vidare. I Sverige bör det inte finnas några önskade barn, och föräldrar och barn bör erbjudas en genuin trygghet och friheten att själva forma sin vardag.

De styrande politikerna har under de senaste decennierna skapat ett samhälle med tärande utanförskap, hög arbetslöshet och försämrad välfärd. Av det svenska folkhemmet, ett samhälle präglad av gemenskap och social och ekonomisk trygghet, återstår näst intill ingenting. Det samhälle och den arbetsmarknad som förr inrymde en hög grad av inre sammanhållning och en mycket låg arbetslöshet har bytts ut mot ett miljonhövdat utanförskap, en hög arbetslöshet, en försämrad välfärd, ett nedmonterat försvar och sänkta ersättningsnivåer. De gamla partiernas politik har för länge sedan passerat bäst-före-datum. Sverige behöver en ny välfärdspolitik.

Sverigedemokraternas skuggbudget, vilken har presenterats i motion 2011/12: Fi242 (SD), går i stort ut på att omfördela medel från den kostsamma invandringspolitiken och det verkningslösa utvecklingsbiståndet till nödvändiga välfärds- och trygghetsåtgärder samt utökad riktat bistånd till verkliga flyktingar i världen. Med en sådan politik förbättras levnadsvillkoren för de äldre, både vad gäller ekonomi och livskvalitet. Sverigedemokraternas budgetalternativ presenterar förslag som siktar mot att nå full sysselsättning, återställa välfärden, minska brottsligheten, förbättra villkoren för de äldre och återskapa den identitetskänsla som är så avgörande för hela den solidariskt finansierade välfärden, tryggheten och gemenskapen.

Riksdagen har dessvärre i det första steget av budgetprocessen ställt sig bakom regeringens budgetförslag för 2012 (bet. 2011/12:FiU1). Det innebär bl.a. att de samlade utgifterna för utgiftsområde 19 Regional tillväxt för budgetåret 2012 inte får överstiga ramen om ca 3,4 miljarder kronor

under riksdagens fortsatta behandling. Då riksdagen på detta sätt har valt att ge budgetpolitiken en annan inriktning än den jag önskat, avstår jag från att delta i utskottets beslut under punkt 8 om anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt. I stället väljer jag här att i ett särskilt yttrande redogöra för huvuddragen i Sverigedemokraternas prioriteringar inom detta utgiftsområde.

Sverigedemokraternas satsningar för att möta utmaningarna för fortsatt regional tillväxt återspeglas i de förslag som lagts fram inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt. Som framgår av motion 2011/12:N422 (SD) föreslår jag en ökning av anslaget Regionala tillväxtåtgärder (1:1) med 46 miljoner kronor utöver vad regeringen har föreslagit för budgetåret 2012. Vidare vill jag öka anslaget Transportbidrag (1:2) med 50 miljoner kronor utöver vad regeringen har föreslagit för budgetåret 2012. Ökningen syftar till att kompensera företaget i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd för varor. Därigenom stimuleras till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv.

Min principiella uppfattning när det gäller med vilken inriktning den regionala tillväxtpolitiken ska bedrivas framgår även av de övriga ställningstaganden jag gjort i detta betänkande.

4. Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt, punkt 8 (V)

Kent Persson (V) anför:

Trots att Sverige är ett av de länder i världen som har de starkaste statsfinanserna har massarbetslöshet blivit vardag och ojämlikheten brett ut sig allt mer. Vänsterpartiet menar att det är tid för investeringar i fler jobb, ökad jämlikhet och bättre välfärd. Med Vänsterpartiets budgetalternativ, vilket framgår av motion 2011/12:Fi243 (V), skapas 125 000 nya jobb och utbildningsplatser redan 2012.

Full sysselsättning är det överordnade målet och Vänsterpartiets budgetförslag är inriktade på att investera i nya jobb. I stället för mer medel till krogägarna satsas på en generationsväxling på arbetsmarknaden. Vidare borde det införas en riskkapitalfond för hållbar industriell utveckling och särskilda medel avsättas för att stödja innovationer och utveckling inom små företag och för branschprogram inom exempelvis vindkrafts- och besöksnäringarna.

Vänsterpartiets förslag innefattar även ett investeringsstöd för att bygga billiga och energisnåla hyresrätter. Vänsterpartiets mål är 20 000 nya hyresrätter om året. En omfattande upprustningssatsning på miljonprogrammen och på välfärdslokaler som skolor, förskolor och äldreboenden skulle enligt detta förslag också genomföras. Tillgängligheten förbättras genom ett särskilt investeringsstöd. Genom satsningar på kraftigt ökad kapacitet på järnvägen kan förseningar på allvar minskas för både människor och gods, och därigenom skapas också nya jobb. Detsamma gäller Vänsterpartiets förslag för att öka resandet med kollektivtrafik. Vänsterpartiets för-

slag inbegriper också en miljardsatsning på gröna jobb för miljön och klimatet. Medan regeringen pratar om arbetslinjen vill Vänsterpartiet att det skapas riktiga jobb.

Det svenska folkets skattemedel bör användas till bättre skolor, sjukhus och bibliotek, inte till vinster för riskkapitalbolagens ägare. Det ska enligt min mening vara förbjudet att driva välfärdsverksamheter i bolagsform med vinst som drivkraft. Kvaliteten i välfärden bör höjas genom att anslagen ökas och att det anställs mer personal. Vidare bör statsbidragen till kommunerna värdesäkras både för att garantera välfärdens kvalitet och för att skapa fler arbetstillfällen. På så sätt förbättras också kvinnors levnadsvillkor.

Därtill bör en rejäl satsning på mer personal och utbildning inom äldreomsorgen genomföras. En rad satsningar för att förbättra kvaliteten i sjukvården och omfattande satsningar för att skapa en likvärdig utbildning och minskade barngrupper på fritids har också lagts fram av Vänsterpartiet. Förslag har även lämnats för att skapa en god sjukförsäkring och återförsäkra dem som utförsäkrats av regeringens försäkringar. Föräldraförsäkringen bör individualiseras och underhållsstödet höjas och värdesäkras.

Ett arbetsliv måste skapas där fler får plats. Tvångsarbetet i regeringens fas 3 bör avvecklas. I stället bör en bred satsning på övergångsjobb, utbildningsplatser och arbetsmarknadspolitiska åtgärder som leder till jobb och som rustar människor med kunskap genomföras.

Arbetslöshetsförsäkringen måste återupprättas. RUT-avdraget bör avskaffas, och dessa medel bör i stället användas till att skapa platser inom barnomsorg på obekvämlig arbetstid för alla dem som arbetar kvällar, nätter och helger. I motsättning till dessa reformer står regeringens ensidiga skattesänkarpolitik som minskar möjligheterna att satsa på en bättre och utbyggd välfärd och en rättvis fördelning av ekonomiska resurser. Målsättningen med Vänsterpartiets skattepolitik är att få fler människor i arbete, trygga välfärden, öka jämlikheten och jämställdheten och skapa förutsättningar för en hållbar utveckling. Då behövs större skatteintäkter än i dag. Vänsterpartiet vill därför ta steg mot ett skattesystem byggt på principen skatt efter bärkraft.

Dessvärre har riksdagen i det första steget av budgetprocessen ställt sig bakom regeringens budgetförslag för 2012 (bet. 2011/12:FiU1). Det innebär bl.a. att de samlade utgifterna för utgiftsområde 19 Regional tillväxt för budgetåret 2012 inte får överstiga ramen om ca 3,4 miljarder kronor under riksdagens fortsatta behandling. Vänsterpartiets budgetalternativ bör dock ses som ett sammanhållet paket där någon eller några av delarna inte kan brytas ut och behandlas isolerat. Av detta skäl avstår jag från att delta i utskottets beslut om punkt 8 om anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

Vänsterpartiet har, vilket framgår av partimotion 2011/12:N366 (V), föreslagit att anslaget Regionala tillväxtåtgärder (1:1) borde ökas med 50 miljoner kronor för 2012 utöver regeringens förslag. Syftet är att bromsa

nedläggningen av drivmedelsstationer och lanthandlare. I övrigt hänvisar jag till mina principiella uppfattningar om den regionala tillväxtpolitiken som framgår av de övriga ställningstaganden jag gjort i detta betänkande, inte minst i det avsnitt som behandlar det aktuella politikområdets inriktning.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2011/12:1 Budgetpropositionen för 2012 utgiftsområde 19:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2012 för ramanslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 400 000 000 kronor 2013–2020 (avsnitt 2.7.1).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2012 för ramanslaget 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 068 900 000 kronor 2013–2016 (avsnitt 2.7.3).
3. Riksdagen anvisar för 2012 anslagen under utgiftsområde 19 Regional tillväxt enligt uppställning i avsnitt 1 i propositionen.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:T249 av Marianne Åhman och Anita Brodén (båda FP):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att klassa Dalsland som ett skogslän.

2011/12:T333 av Nina Lundström (FP):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om företagandets betydelse för att främja utvecklingen av Stockholms län och Gotland.

2011/12:MJ452 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den skånska landsbygden som bostadsort.

2011/12:MJ469 av Tina Ehn m.fl. (MP):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att underlätta utvecklingen av modeller såsom bymack och mackstöd.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att gynna olika former av lokal ekonomi.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om gemensamma statliga och kommunala servicecentrum och servicepunkter som ska utgöra en grundstruktur över hela landet för service till medborgare och företag.

2011/12:N202 av Arhe Hamednaca (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lokalisering av myndigheter till förorten.

2011/12:N204 av Jasenko Omanovic (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regionala hänsyn vid omorganisation av statlig verksamhet.

2011/12:N206 av Karin Nilsson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en ordentlig genomlysning och revidering av fördelningen av det regionala utvecklingsanslaget (1:1) till landets länsstyrelser, regioner och regionförbund; fördelningen måste vara transparent och bidra till regionförstörande samarbete och tillväxt.

2011/12:N212 av Anders Andersson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka förutsättningarna för att arbeta och bo på landsbygden och därigenom skapa utveckling i hela landet.

2011/12:N216 av Peter Hultqvist m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att statliga bolag och myndigheter bör ges tydliga signaler via regleringsbrev och ägardirektiv om sitt ansvar för att värna om och stärka genomförda lokaliseringar samt bidra till den regionala utvecklingskraften.

2011/12:N218 av Marianne Åhman (FP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör arbeta för att EU:s regionala sammanhållningspolitik och dess strukturfonder kommer den svenska landsbygden till del och bidrar till tillväxt och utveckling för de människor som lever och har sina företag där.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en kontinuerlig och noggrann uppföljning av de satsningar som görs genom EU:s strukturfonder för att säkerställa långsiktiga och tillväxtfrämjande åtgärder för företag, kommersiell service och infrastruktursatsningar.

2011/12:N219 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra samordningen av tillstånd som företag behöver söka.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att koordinera olika sorters stöd till företag på landsbygden.

2011/12:N237 av Anders Sellström (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av möjligheterna till återföring av medel från vattenkraften.

2011/12:N248 av Jan R Andersson m.fl. (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över hur information om och koordinering av landsbygdsstöd till kommersiell service på landsbygden kan förbättras.

2011/12:N249 av Jan R Andersson och Sten Bergheden (båda M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om serviceföretagande i glesbygd.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om minskade administrativa kostnader för serviceföretag på landsbygden.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kringkostnader för tillsynsverksamhet för mindre servicenäringsar.

2011/12:N275 av Kenneth Johansson (C):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i Ludvika med nationellt stöd inom befintliga arbetsmarknadsresurser få pröva en lokal utvecklingsmodell för ett samlat tillväxtarbete.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införandet av regionala tillväxtsamordnare.

2011/12:N281 av Karin Nilsson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om de statliga myndigheternas lokalkostnader och i detta sammanhang pröva tanken om en utlokalisering av Försäkringskassans huvudkontor till Växjö.

2011/12:N283 av Gunnar Sandberg m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka förutsättningarna för en god kommersiell service till småföretagare och boende i hela landet.

2011/12:N286 av Billy Gustafsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att formulera en nationell strategi för en levande landsbygd och skärgård.

2011/12:N287 av Anne Marie Brodén m.fl. (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige kan lära av Halland.

2011/12:N289 av Lars-Axel Nordell (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om näringslivets medverkan i EU-projekt.

2011/12:N296 av Leif Pettersson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsmarknaden i Norrbottens län.

2011/12:N302 av Fredrik Lundh Sammeli (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om dels nyetablering av statliga verk och myndigheter, dels befintliga statliga verks och myndigheters utlokalisering till olika delar av landet.

2011/12:N303 av Lars Ohly m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samordna alla landsbygds- och regionalpolitiska frågor i Regeringskansliet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om försöks- och utvecklingsverksamhet, i enlighet med SOU 2009:92 om servicekontor, lokala, fasta och mobila servicepunkter.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till åtgärder som säkerställer att även den småskaliga lanthandeln med dagligvaror ges rimliga marknadsmässiga villkor.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skyndsamt återkomma med förslag som säkerställer kommersiell service för landsbygdsbefolkningen.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om återbäring till de kraftproducerande kommunerna.

2011/12:N312 av Fredrik Malm (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Stockholms möjligheter att fungera som tillväxtmotor för landet som helhet.

2011/12:N323 av Hannah Bergstedt m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Norrbotten som testregion för energiomställning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en test- och övningsplattform.

2011/12:N325 av Lena Asplund (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över var statliga myndigheter och bolag lokaliseras.

2011/12:N326 av Lena Asplund och Ulf Berg (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av hur vattenkraftskommunerna i Sverige kan få del av det värde som vattenkraftsproduktionen genererar i fråga om koncessionsavgifter och koncessionskraft.

2011/12:N328 av Carin Runeson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samhällsservice.

2011/12:N331 av Catharina Bråkenhielm (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en strategi för levande skärgårdskommuner året runt.

2011/12:N333 av Sven-Erik Bucht m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett långsiktigt hållbart transportstöd över tid.

2011/12:N338 av Saila Quicklund och Eva Lohman (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en kommunal fastighetsskatt på vindkraftsanläggningar.

2011/12:N339 av Saila Quicklund och Eva Lohman (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om återföring av medel från vattenkraftsproduktionen till de kommuner och regioner där produktionen sker.

2011/12:N341 av Lars Beckman och Johan Johansson (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta delar av vattenkraftens överskott stanna i Norrland.

2011/12:N342 av Lars Johansson m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inriktningen för den regionala utvecklingspolitiken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av regionalpolitikens betydelse i utformningen av strategiska politiska beslut.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om demografins betydelse för utformningen av den regionala utvecklingspolitiken.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om globaliseringens effekter på den regionala utvecklingspolitiken.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av en strategi för både storstads- och landsbygdsutveckling.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om EU-programmens utformning och inriktning.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att medborgarna har tillgång till fungerande samhällsservice.

2011/12:N344 av Lars Johansson m.fl. (S):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheterna att förbättra tillgången till kommersiell och offentlig service.

2011/12:N349 av Lars Johansson m.fl. (S):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 19 Regional tillväxt enligt uppställning: (tabellen med förändringar är utelämnad här)

2011/12:N351 av Rune Wikström (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för samhällets basservice.

2011/12:N353 av Louise Malmström och Håkan Bergman (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att uppnå mainstreaming av integration inom den regionala tillväxtpolitiken.

2011/12:N366 av Lars Ohly m.fl. (V):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 19 Regional tillväxt enligt uppställning: (tabellen med förändringar är utelämnad här)

2011/12:N369 av Clas-Göran Carlsson och Tomas Eneroth (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om det regionala utvecklingsanslaget 1:1.

2011/12:N371 av Lena Hallengren och Désirée Liljevall (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om statens engagemang när det gäller Kalmar läns utveckling.

2011/12:N377 av Emil Källström och Helena Lindahl (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur skatten på energiproduktion bäst regionaliseras.

2011/12:N379 av Ulrika Carlsson i Skövde (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att prioritera stöd till lanthandeln som en viktig förutsättning för service på landsbygden.

2011/12:N386 av Jörgen Hellman m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fordonsindustrin i Västsverige som en motor för tillväxten i Sverige.

2011/12:N388 av Peter Johnsson m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förutsättningarna för ett livskraftigt näringsliv i Västsverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Västsverige som tillväxtregion.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fordonsindustrin i Västsverige som en motor för tillväxten i Sverige.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om småföretagen i Västsverige.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om energiomställning för att skapa nya gröna jobb i Västsverige.

2011/12:N395 av Per Åsling och Kenneth Johansson (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa nya regionala skattebaser.

2011/12:N412 av Olle Thorell (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över och förenkla normerna för lokala och regionala utvecklingsmedel.

2011/12:N418 av Jonas Eriksson m.fl. (MP):

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 19 Regional tillväxt enligt uppställning:

(tabellen med förändringar är utelämnad här)

2011/12:N422 av Lars Isovaara m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar till utgiftsområde 19 Regional tillväxt 96 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit för budgetåret 2012 eller således 3 495 000 000 kr.

(tabellen med förändringar är utelämnad här)

2011/12:N423 av Isak From m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en nationell regionalpolitik byggd på möjlighet till tillväxt i hela landet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en utvärdering och översyn av det regionala investeringsstödet med hänsyn tagen till berörda inlandskommuners faktiska och fysiska förutsättningar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förordningen (2007:61) om regionalt investeringsstöd inte är följksam nog för en aktiv utveckling av näringslivets lokalbehov.

BILAGA 2

Regeringens och oppositionens förslag

Förslag till anslag för 2012 inom utgiftsområde 19
Regional tillväxt*Tusental kronor*

Ramanslag		Regeringens förslag	S	MP	SD	V
1:1	Regionala tillväxtåtgärder	1 534 837	+50 000	+100 000	+50 000	+50 000
1:2	Transportbidrag	448 864			+46 000	
1:3	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013	1 415 000				
Summa för utgiftsområdet		3 398 701	+50 000	+100 000	+96 000	+50 000

BILAGA 3

Utskottets anslagsförslag

Utskottets förslag till anslag för 2012 inom
utgiftsområde 19 Regional tillväxt*Tusental kronor*

Ramanslag		Avvikelse gentemot regeringen	Utskottets förslag
1:1	Regionala tillväxtåtgärder	±0	1 534 837
1:2	Transportbidrag	±0	448 864
1:3	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013	±0	1 415 000
Summa för utgiftsområdet		±0	3 398 701

BILAGA 4

Motionsyrkanden rörande utvecklingen i län och regioner

Län el. region	Motion	Önskad åtgärder	Vissa kompletterande uppgifter
Stockholms och Gotlands län	2011/12:T333 (FP)	Det måste bli enklare att starta och driva företag. Småföretagen har ofta en stor betydelse för att skapa livskraft i en bygd. Turistnäringen är en bransch som har mycket stor betydelse för både Stockholms län och Gotland.	
Kalmar län	2011/12:N312 (FP) 2011/12:N371 (S)	Stockholm behandlas ofta styvmoderligt i statens satsningar. Satsningar behövs på transportinfrastruktur, bostäder, forskning och utbildning. I motionen beskrivs olika områden som Kalmar län kommer att arbeta med för att utveckla sitt näringsliv. För att klara detta så behövs även statens engagemang. Då kommer de regionala utvecklingspengarna (1:1-medel) att spela en stor roll. Om alla parter engagerar sig så kommer Kalmar län och Sverige att kunna gå en ljus framtid till möte i den globala ekonomin.	Kalmar län ingår i det regionala strukturfondsprogrammet Smaländ och öarna. Programmet finansieras med 607 miljoner kronor ur Europeiska regionala utvecklingsfonderna. Under 2011 disponerar Samverkansorganet i Kalmar län samt länsstyrelsen sammanlagt drygt 40 miljoner kronor från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder.
Skåne län	2011/12:M1452 (M)	Motionärerna pekar bl.a. på vikten av en socialt hållbar utveckling på landsbygden för att det ska bli möjligt att bo kvar på landet men också att människor ska vilja flytta dit. Skånsk livsmedelsnäring nämns som en viktig tillväxtmotor.	Samma yrkande avstyrktes av utskottet både hösten 2009 och hösten et. 2009/10:NU2 och 2010/11:NU2).

Län el. region	Motion	Önskad åtgärd	Vissa kompletterande uppgifter
Västsvrige	2011/12:N386 (S)	Västsvrige är helt dominerande i landet när det gäller fordonsindustrin. I motionen pekas på ett antal satsningar som behövs för att fordonsindustrin i Västsvrige ska kunna fungera som en motor för tillväxten i Sverige.	Det regionala strukturfondsprogrammet Västsvrige finansieras med 572 miljoner kronor från Europeiska regionala utvecklingsfonden. Programmet omfattar Västra Götalands och Hallands län. Bland de strategiska tillväxtområden som identifierats i programmet återfinns fordon och transport. Satsningar inom fordonsområdet koncentreras till de regionala styrkområdena it och telematik, säkerhet, miljö och produktions teknik.
	2011/12:N388 (S)	I motionen beskrivs Västsvriges styrkor samtidigt som det efterfrågas ett antal satsningar som ska stärka regionen ytterligare. Det handlar bl.a. om att förbättra förutsättningarna för det västsvenska näringslivet, satsningar på forskning och utbildning i den för Sverige så viktiga verkstadsindustrin, i fordonsindustrin i Västsvrige, på regionala utvecklingscentrum, miljövänliga bränslen och annan miljöteknik, kompetensutbildning, offentlig service och kommunikationer, bredband och andra telekommunikationer, nätverket Produktion i Väst, tillgången på riskkapital, främjande av exporten, ett gynnsamt företagsklimat, forskning och utveckling riktade till de sma och medelstora företagen. Investeringar i förnybar energi och produktionen av förnybar energi är också en av Västsvriges styrkor.	
	2011/12:T249 (FP)	För att ge Dalaland och Värmland verktyg för hållbar tillväxt och utveckling, samt att på bästa sätt tillvarata den potential som finns, krävs politiska beslut om företagande samt satsningar på infrastruktur och samhällservice. Motionärerna anser också att Dalaland skulle kunna utvecklas bättre genom att Dalaland och Norra Älvsborg klassas som skogslän.	I samband med behandlingen av budgetpropositionen hösten 2008 tog näringsutskottet ställning till ett motionsyrkande snarikt det som nu är aktuellt. Utskottet konstaterade att begreppet skogslän saknar juridisk betydelse inom den regionala tillväxtpolitiken och avstyrkte yrkandet (bet. 2008/09-NU2). Motsvarande ställningstagande fanns också i betänkande 2007/08:NU2. Samma yrkande avstyrktes även hösten 2009 liksom i förra årets budgetbetänkande (bet. 2010/11:NU2).

Län el. region	Motion	Önskade åtgärder	Vissa kompletterande uppgifter
Dalarnas län	2011/12:N275 (C)	En modell för ett samlat tillväxarbete har etablerats i Dalarna i form av det s.k. Fjällpaketet Dalarna. Regeringen bör ställa sig positiv till att uppta diskussioner med Ludvika-Dalarna om att ställa resurser till förfogande för arbetet enligt denna modell. Samtidigt bör regeringen gå från de tidigare regionala varselsamordnarna till regionala tillväxtsamordnare. Rollen som regional tillväxtsamordnare bör vara direkt kopplat till det regionala utvecklingsansvaret.	Ett yrkande om den i motionen omtänkta utvecklingsmodellen Fjällpaketet Dalarna avstyrktes av uskotet hösten 2010 (bet. 2010/11:NU2). Berörande regionala varselsamordnare kan nämnas att dessa tillätses för att möta det ökade antalet varsel som uppkom till följd av den globala ekonomiska och finansiella krisen under hösten 2008. Varselsamordnarna avskaffades i augusti 2010 efter en tydlig återhämtning i ekonomin, en kraftig minskning av varsel med minskad arbetslöshet och en sysselsättningsuppgång. Regeringen gjorde bedömningen att de åtgärder som fortsatt krävs bör hanteras inom ramen för det regionala tillväxtarbetet.
Norrbottnens län	2011/12:N296 (S)	För att möta och åtgärda missmatchningen på arbetsmarknaden i Norrbotten krävs en bred satsning på utbildning och kompetens.	Riksdagen har bemyndigat regeringen att i aktiebolagsform bedriva finansieringsverksamhet och annan verksamhet för att främja innovation och företagande i norra Sveriges inland. Bolaget Inlandsinnovation AB har bildats för ändamålet och verksamheten påbörjas under hösten 2011.
	2011/12:N323 (S)	Norbotten har unika förutsättningar, med teknisk kompetens, forskning, företag och stora ounyttjade alternativa energitillgångar, att vara en testregion där energiomställningen sätts i fokus. Test- och övningsverksamhet har unika möjligheter att kunna generera ökad sysselsättning i Norrbotten. Motionärerna vill att robotfältet i Norrbotten ges ett tydligt uppdrag och resurser för att samordna och marknadsföra detta internationellt.	Liknande yrkanden avstyrktes av uskotet hösten 2010 (bet. 2010/11:NU2). I betänkandet refererades bl.a. till att regeringen har ställt sig positiv till Forsvarsaktens utveckling av internationell militär test-, utbildnings- och övningsverksamhet i Sverige (ITO). En tydligpunkt kommer att vara övning med mark- och flygförband i Norrland. De stora, glesbefolkade områdena i Norrland är attraktiva för militär övningsverksamhet, särskilt när det gäller övning och utbildning i subarktiskt klimat med snö, möjker och kyla.